

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2000

Dita Hrušová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
HOSPODÁŘSKÁ FAKULTA

Obor: Podniková ekonomika

ANALÝZA FINANČNÍ A OBCHODNÍ POZICE SD
JEDNOTA LIBEREC V LETECH 1996 - 1998

(Analysis of the financial and business position of SD Jednota Liberec
in the years 1996 – 1998)

DP - PE - KPE - 200082

DITA HRUŠOVÁ

Vedoucí práce: doc. Ing. Ivan Jách, CSc., KPE

Konzultant: Ing. Květa Šolková, SD Jednota Liberec

Počet stran: 56

Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 26. 5. 2000

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra podnikové ekonomiky

Školní rok 1999/2000

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro **Ditu Hrušovou**

obor č. 6268 - 8 Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu: **Analýza finanční a obchodní pozice SD Jednota Liberec v letech 1996 - 1998**

Pokyny pro vypracování:

- Charakteristika stavu podniku v letech 1996, 1997, 1998
- Majetková a kapitálová výstavba podniku
- Finanční analýza (analýza systému hospodaření)
- Obchodní analýza
- Souhrnné hodnocení výsledků analýz
- Návrh doporučení pro zlepšení situace

KPE/POE-MG

56 s., 2 s. příl.

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

Synek, M. a kol.: Ekonomika a řízení podniku, VŠE, Praha, 1995

Mařík, M.: Finanční analýza a plánování v obchodních podnicích, VŠE, Praha, 1994

Burstirer, I.: Basic Retailing, Richard D. Irwin, Inc. USA, 1994

Rachman, D. J.: Business Today, Random House, USA, 1995

Obchodník, Economia, a.s., Praha, 1998, 1999

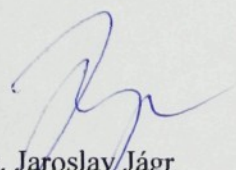
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Ivan Jáč, CSc.

Konzultant: Ing. Květa Šolková, vedoucí ekonomického úseku

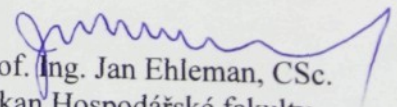
Termín zadání diplomové práce: 8.2.2000

Termín odevzdání diplomové práce: 26.5.2000

L.S.



doc. Ing. Jaroslav Jágr
vedoucí katedry



prof. Ing. Jan Ehleman, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

Zde bych chtěla poděkovat Doc. Ing. Ivanu Jáčovi, CSc. a paní Ing. Květě Šolkové za odbornou pomoc při vypracování této práce. Zároveň bych ráda poděkovala vedení a představenstvu SD Jednota Liberec za jejich přístup a poskytnutí dostupných informací.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího práce a konzultanta.

V Liberci dne 26. 5. 2000

Dita Hrušová

Dita Hrušová

Anotace

Cílem diplomové práce je provést analýzu finanční a obchodní pozice SD Jednota Liberec a na jejím základě nalézt řešení případných problémů. Finanční situace patří ke klíčovým charakteristikám postavení obchodní společnosti. Existence a prosperita firem záleží na jejich rentabilitě, likviditě, dostatečném podílu vlastních zdrojů apod. Na základě informací, obsažených především v účetních výkazech se vybudovala koncepce ukazatelové analýzy, jež je základem současného přístupu k analýze finančního stavu podniku. Při analýze situace podniku však nelze zapomínat na prostředí, v kterém se daná firma nachází a které ji ovlivňuje. K posouzení vnitřních i vnějších faktorů přistupuje obchodní analýza, která ve spolupráci s analýzou finanční může pomoci nalézt východiska pro zjištěné problémy.

Annotation

The aim of this work is to analyze financial and business situation of SD Jednota Liberec and on its base to find solutions of prospective problems. The financial situation belongs to the main characteristics of a business company position. The existence and prosperity of firms is depended on their profitability, liquidity, big enough of own sources etc. Based on information, contained mainly in accounting lists, was built structure of ratio analysis which is the base of today's approach to the analysis of a financial position of a business. It is not possible to omit the surroundings in that a company is working and that influences its acting. The business analysis considers outside and inside factors and cooperates with the financial analysis in helping to find the solutions for the problems.

OBSAH:

Úvod	10
I. Historie spotřebního družstevnictví	11
I.I. Vývoj na našem území	11
I.I.a. Období 1845 – 1938	11
I.I.b. Období 1939 – 1945	11
I.I.c. Období od roku 1945	12
I.I.d. Současnost	13
I.II. Vývoj na Liberecku	15
I.II.a. Historie	15
I.II.b. Současnost	16
II. Majetková a kapitálová výstavba	17
II.I. Rozvahy v letech 1996 – 1998	17
II.II. Další zdroje informací pro analýzu podniku	21
II.II.a. Výkazy zisků a ztrát v letech 1996 – 1998	21
II.II.b. Cash-flow v letech 1996 - 1998	25
III. Finanční analýza	27
III.I. Úloha finanční analýzy	27
III.II. Metody finanční analýzy	27
III.II.a. Elementární metody finanční analýzy	28
III.II.b. Vyšší metody finanční analýzy	31
III. III. Klasifikace ukazatelů	32

III. III. a. Analýza rentability a aktivity podnikání	33
III. III. b. Analýza zadluženosti a likvidity	35
IV. Finanční analýza SD Jednota Liberec	37
IV. I. Analýza trendů (horizontální rozbor)	37
IV. II. Procentní analýza (vertikální rozbor)	40
IV. III. Analýza poměrových ukazatelů	43
V. Obchodní analýza	47
V. I. SWOT analýza	47
V. I. a. Silné stránky	47
V. I. b. Slabé stránky	48
V. I. c. Příležitosti	50
V. I. d. Hrozby	52
VI. Shrnutí poznatků z analýz	53
VII. Závěr	55

Seznam použitých zkratek:

tzv.	tak zvaný
mil.	milion
tis.	tisíc
DPH	daň z přidané hodnoty
SD	spotřební družstvo
C&C	cash and carry
HV	hospodářský výsledek
č.	číslo
HIM	hmotný investiční majetek
krátk.	krátkodobý
dlouh.	dlouhodobý
záv.	závazky
pohl.	pohledávky
bank.	bankovní
fin.	finanční
CF	cash flow
apod.	a podobně
resp.	respektive
tj.	to jest
SČMSD	Svaz českých a moravských spotřebních družstev

ÚVOD

Družstevnictví je součástí ekonomických systémů po celém světě již řadu let. Lidé vstupovali do družstev dobrovolně a v jejich rámci požívali, jako jejich členové, určitých výhod. V mnoha evropských zemích takto fungují družstva dodnes. V historii České republiky došlo k několika zvratům, které příznivý vývoj českého družstevnictví negativně ovlivnily. Prvním byla světová válka a druhým éra komunismu. Přesto i u nás má družstevnictví hluboké kořeny.

Ve své diplomové práci jsem se zabývala družstevnictvím na Liberecku, které se díky rostoucí konkurenci a pozůstatkům z minulosti dnes ocitá ve velmi špatném stavu. Velký prostor jsem proto ve své práci věnovala historii družstevnictví, kde můžeme hledat mnoho příčin nynějších těžkostí českých družstev. V době přechodu na tržní ekonomiku přišla družstva o mnoho majetku v restitucích. Nová etapa naší ekonomiky s sebou přinesla také otevření našeho trhu zahraničí. Velmi silné zahraniční řetězce se svými pestrými nabídkami rychle zareagovaly na nabízené možnosti a ovládly trh. Malá, doposud prosperující, družstva se jen pomalu vzpamatovávala z momentu překvapení. Některá si s nově vzniklou situací poradila formou rozličných integrací a jsou dnes úspěšnou součástí trhu. Jiná, jako např. SD Jednota Liberec, neustále bojují nejenom o tržní podíl, ale v podstatě o udržení se na trhu.

Situace na Liberecku je, snad díky atraktivnosti tohoto regionu, kde se během několika posledních let nesmírnou rychlostí rozrostla konkurence do velkých rozměrů, velmi složitá. Není možné se stále jenom otáčet za tím, co bylo uděláno špatně a co si s sebou zdejší družstvo do nového systému nuceně přineslo. Je nutné se nadále rozvíjet a snažit se nalézat cesty, které vedou nejenom k přežití, ale především k úspěchu. Analýzou vývoje finanční a obchodní situace během několika posledních let jsem se ve své práci pokusila zjistit, jakou cestu pro sebe SD Jednota Liberec vybralo.

I. HISTORIE SPOTŘEBNÍHO DRUŽSTEVNICTVÍ

I.I. VÝVOJ NA NAŠEM ÚZEMÍ

I.I.a. Období 1845 – 1938

Dělnické spotřební spolky (družstva) vznikaly z potřeby svépomoci a společné ochrany před lichvařením obchodníků a překupníků při prodeji primárních životních potřeb. První družstvo bylo založeno v roce 1844 v Anglii a jeho zásady (rovnost členů, nízké členské podíly a možnost jejich splácení, prodej zboží členům za průměrné tržní ceny a za hotové, podíl na čistém zisku družstva podle výše nákupu, vytváření rezervního fondu, výchova a vzdělávání členů, tolerování rozdílných politických a náboženských názorů) jsou v podstatě platné doposud.

Prvním spotřebním družstvem na území naší republiky byl Pražský potravní a spořitelní spolek, založený v roce 1847. V následujících letech pak průběžně vznikaly a zanikaly další spolky. V roce 1908 byla založena první centrála dělnických družstev – Ústřední svaz československých konzumních, výrobních a hospodářských družstev v Praze.

Od vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 až do roku 1938 vyrostlo družstevnictví v rozsáhlé a prosperující odvětví. Vytvořila se velmi silná centra spotřebních družstev například v Praze, Plzni, Ostravě, Košicích apod. Mnohá z nich představovala komplexy s vlastními prodejny, výrobny, továrnami, sklady, pražírny, balírnami, dílnami a dopravními středisky. Členskou základnu tvořili převážně dělníci. Význam spotřebních družstev se projevil zejména v období hospodářské krize v letech 1929 – 1935 v rozsáhlé podpoře nezaměstnaných a stávkujících dělníků.

I.I.b. Období 1939 - 1945

Úspěšný rozvoj družstevní činnosti na našem území byl přerušen druhou světovou válkou. Na území Protektorátu Čechy a Morava byly trosky družstevního hnutí

násilně sjednoceny okupanty do jimi vytvořených svazů a ústředí. Již v roce 1939 byla slučována družstva, velkonákupny, svazy a centrály. Vládním nařízením č.242/1942 Sb. byly zřízeny 4 odborné svazy a 3 peněžní ústavy.

I.I.c. Období od roku 1945

Do úspěšného poválečného rozvoje spotřebních družstev zasáhla v letech 1949 – 1950 socializace obchodu a v roce 1950 rozhodnutí orgánů KSČ přizpůsobit organizaci spotřebních družstev politickému uspořádání státu. V každém okrese vzniklo okresní spotřební družstvo s názvem Jednota. Po roce 1951 nastala úplná závislost všech organizačních stupňů družstev na orgánech a aparátech KSČ. Družstevní demokracie byla potlačována, práce volených orgánů se stala formální, nebylo respektováno družstevní vlastnictví.

Během let 1952 – 1960 došlo k postupné deformaci družstevnictví: v roce 1952 bylo podle státní směrnice donuceno předat prakticky ve všech městech své prodejny státnímu obchodu, od státního obchodu převzala družstva převážně nerentabilní venkovské prodejny. Spotřební družstevnictví se tak stalo soustavou zásobující převážně malé obce. V roce 1958 došlo k předání velkoobchodní sítě do státního sektoru. V roce 1960 předala družstva i své výroby – pekařské, cukrářské, řeznicko – uzenářské.

V období let 1964 – 1969 dochází ke snahám o renesanci spotřebních družstev. Začátkem roku 1964 získala spotřební družstva možnost zřizovat opět ve městech svoje prodejny a restaurace a začala soutěžit se státním obchodem. Ve svépomocných akcích při modernizaci obchodní sítě odpracovali členové družstev mnoho brigádnických hodin, čímž přispěli ke snižování nákladů na investice, úpravy a opravy. Družstva začala podnikat i v oblasti cestovního ruchu, v roce 1964 byla zřízena družstevní cestovní kancelář Rekrea. V roce 1967 byla znovu založena i Velkoobchodní společnost družstev.

Po roce 1968 byl projednáván tzv. Akční program spotřebního družstevnictví, který měl přispět k obnovení postavení a úlohy družstev, k jehož uskutečnění však po 21.8.1968 už nemohlo dojít.

V následujících dvaceti letech došlo k mnoha negativním projevům totalitního období. V důsledku rozsáhlé modernizace materiálně technické základny narostla zadluženost spotřebních družstev, byla omezována a bržděna podnikatelská činnost. V roce 1981 musel být předán státnímu obchodu velkoobchod ovocem a zeleninou, spotřební družstva byla zbavena možnosti operativně vykupovat ovocnářské a zelinářské produkty z místních zdrojů, byla likvidována samostatnost družstev. Volbám orgánů spotřebních družstev muselo předcházet projednávání kandidátek s příslušným stranickým orgánem.[3]

Tabulka č.1 Počet spotřebních družstev ve vybraných letech

Rok	1919	1920	1921	1930	1934	1937	1946	1947	1990
Počet spotřebních (konzumních) družstev	307	399	424	230	203	178	66	69	73

Zdroj: Kolektiv autorů: Vývoj družstevnictví na území ČSFR, Svěpomoc Praha 1992

I.I.d. Současnost

V dnešní době se na území České republiky nachází přes šedesát činných spotřebních družstev. Modernizace družstevní obchodní sítě v posledních pěti letech si vyžádala značné investice. Spočívala především v uzavírání či odprodeji nerentabilních, převážně malých prodejen, v přestavbě provozoven perspektivních a ve výstavbě nových velkokapacitních jednotek. Proto došlo během posledních šesti let na jedné straně k výrazné redukci počtu prodejen (přibližně o třetinu), na straně druhé ke zvětšení jejich průměrné velikosti. Snížila se i nákladovost družstevní maloobchodní sítě.

Tabulka č.2 25 největších spotřebních družstev podle obrátu v roce 1998

Spotřební družstvo	Maloobchodní obrát 1998 (mil. Kč)	Spotřební družstvo	Maloobchodní obrát 1998 (mil. Kč)
1. Opava	1341,4	14. Včela Praha	613,8
2. České Budějovice	1321,2	15. Kaplice	613,6
3. Olomouc	1115,1	16. Jindřichův Hradec	612,2
4. Mikulov	976,9	17. Boskovice	600,3
5. Frýdek – Místek	961,1	18. Svitavy	590,9
6. Ústí nad Orlicí	902,8	19. Uherský Ostroh	589,2
7. Hradec Králové	892,2	20. Hlinsko	589,2
8. Vsetín	777,7	21. Moravský Krumlov	586,8
9. Nový Jičín	715,7	22. Tachov	564,6
10. Zábřeh	711,8	23. Sušice	530,7
11. Havlíčkův Brod	705,0	24. Kladno	522,7
12. Hodonín	697,8	25. Český Těšín	507,5
13. Moravské Budějovice	631,0		

Zdroj: Svaz českých a moravských spotřebních družstev

Většina spotřebních družstev je zapojena do COOP řetězců, které tvoří nákupní centrály spotřebních družstev COOP Centrum a COOP Morava, dále tři maloobchodní řetězce COOP Supermarket, COOP Diskont a COOP Terno. Zmíněné nákupní centrály patří mezi nejsilnější velkoobchodní aliance (viz. tabulka č.3) , jsou spojovateli mezi producenty a sítí spotřebních družstev a zabývají se především tradičním sortimentem potravin a přidruženého nepotravinářského sortimentu, který je v těchto sítích prodáván. COOP Supermarket má charakter dobrovolného řetězce 43 supermarketů, COOP Diskont tvoří 25 diskontních prodejen vázaných franšízovými smlouvami. V síti COOP Terno jsou zatím tři, v rámci obchodních kooperací jedny z největších prodejen, označované jako velké supermarkety. Podíl obrátu všech tří družstevních řetězců na celkovém obrátu spotřebních družstev stále roste. [7]

Tabulka č.3 Nejvýznamnější aliance v českém obchodě

Název	Typ	Obrát v mld. Kč včetně DPH
COOP Centrum	V	10,20
Ardanas	D	6,00
COOP Morava	V	3,47
ČEPOS	V	2,45
Stavoartikel	F	1,50
SVOP	F	1,31
Bala	D	1,25
COOP Supermarket	D	1,24
Vonet	V	1,21
Vega	V + D	1,10
ESO Market	D	0,94
Brněnka	D	0,70
Flop – Jih	F	0,69
COOP Diskont	F	0,50

V =velkoobchodní aliance, D= dobrovolný řetězec, F = franšízový řetězec

Zdroj: Moderní obchod 4/99

I.II. VÝVOJ NA LIBERECKU

I.II.a. Historie

12. května 1912 bylo v dnešní ulici Dr. M. Horákové založeno Dělnické konzumní družstvo pro Liberec a okolí, které mělo 129 členů. První prodejna byla otevřena v Pražské ulici. S rozvojem družstva docházelo k otevírání nových provozoven a k růstu počtu členů, s Libereckým družstvem se také postupně spojovali družstevní organizace z blízkého okolí (např. z Nového Boru, Jablonce a Tanvaldu).

Po 2.světové válce obnovila družstva svoji činnost, ale od roku 1952 byla komunisty vytlačována z měst na venkov, čímž přišla o značný majetek (jatká, výrobní potravin, hotel Zlatý lev). 179 prodejen v Liberci a dalších 45 ve větších městech převzal Pramen a družstvo dostalo na oplátku 50 prodejen na venkově. Od roku 1964 byla družstvu opět umožněna činnost ve městě a tím i jeho další rozvoj a vzestup.

Po přechodu republiky na tržní hospodářství došlo v roce 1990 k výměně lidí ve vedení družstva. V té době ekonomicky silné družstvo vlastnilo 316 prodejen, 127 závodů veřejného stravování, vlastní lahůdkářskou výrobu, středisko údržby a dopravy s více než 50 nákladními automobily, mělo přes 22 000 členů a zaměstnávalo přes 1400 zaměstnanců.

V roce 1992 nabývá platnosti transformační zákon, družstvo přichází v rámci restitucí o přibližně dvě třetiny svého majetku. V září 1995 opět družstevníci mění vedení, do té doby byla však v podstatě veškerá obchodně provozní činnost družstva zlikvidována, lukrativní objekty rozprodány za ceny výhodné pro kupující, zbytek prodejen se nacházel v ekonomickém pronájmu a družstvo bylo silně zadlužené. Nové vedení přebralo dluh přibližně 80 milionů korun, ke dvěma úvěrům u bank přibývaly úroky a penále za jejich nesplácení.

I.II.b. Současnost

Nejvyšším orgánem družstva je podle usnesení členské schůze ze dne 25.5.1996 konference delegátů, statutárním orgánem je sedmičlenné představenstvo a kontrolním orgánem je pětičlenná kontrolní komise. K datu 31.12.1999 tvořilo členskou základnu 6 140 členů družstva, kterou zastupuje 88 zvolených delegátů.

SD jednota Liberec provozuje 14 maloobchodních prodejen (viz tabulka č.4) a velkoobchodní sklad v Liberci Ostašově. Součástí tohoto skladu je i prodejna C&C v areálu skladu. Dále družstvo vlastní 22 jednotek, které jsou pronajaty cizím nájemcům a 4 objekty jsou zcela prázdné. Z celkového počtu vlastních objektů nabízí družstvo 8 budov již delší dobu k prodeji prostřednictvím realitních kanceláří, ale vzhledem k poloze těchto objektů a k stále klesající poptávce jsou tyto budovy prakticky neprodejně.

Jednota SD Liberec splácí své dluhy ke dvěma subjektům – Konsolidační bance a Svazu českých a moravských spotřebních družstev, jehož je členem. K umořování těchto dluhů bylo použito především prostředků z prodeje nemovitostí. Vzhledem k tíživé situaci byla investiční činnost družstva omezena na minimum.

Od roku 1998 spolupracuje družstvo s družstevní organizací COOP, která zajišťuje centrální nákup. Tato spolupráce se příznivě projevuje v nižší ceně nákupu, delších lhůtách splatnosti a zvýšení marketingové činnosti.

Tabulka č.4 Seznam prodejen

1. (320)	Rozstání 130	8. (390)	Liberec – Horská 1306/1
2. (330)	Kantýna Liberec	9. (400)	Liberec – Zámecký vrch 1430
3. (340)	Liberec – Majakovského 651	10. (410)	Liberec Česká 504
4. (350)	Jablonec nad Nisou – Jitřní ulice 4286	11. (420)	Liberec – Mírové nám. 846
5. (360)	Liberec- Aloisina výšina 556	12. (430)	Liberec – Švermova 129/ 3
6. (370)	Liberec – Jizerská 769/ 1	13. (440)	Hejnice – č.p. 557
7. (380)	Liberec – Mařanova 387	14. (450)	Český Dub č.p.83/ 4

Zdroj: interní materiály podniku

II. MAJETKOVÁ A KAPITÁLOVÁ VÝSTAVBA PODNIKU

II.I. ROZVAHY V LETECH 1996 – 1998

Rozvaha, jako jeden z hlavních výkazů finančního účetnictví, zachycuje majetkovou a kapitálovou výstavbu podniku a to vždy k určitému datu. Jde tedy o pouhé statické zachycení, nikoliv o vývoj jednotlivých položek. Konstrukce rozvahy by měla být taková, aby přehledně ukazovala, co podnik vlastní, tj. majetkovou strukturu podniku (strana aktiv), a z jakých zdrojů svůj majetek pořídil, tj. strukturu kapitálu (strana pasív). V rozvaze nejsou vykazovány jenom stavy majetku a kapitálu, ale také výsledek hospodaření jako rozdíl mezi aktivy a pasívy, včetně vlastního kapitálu. Nepodává však informace o tvorbě hospodářského výsledku – to je úkolem výsledovky. Porovnání rozvah v určité časové řadě umožňuje zjistit, jak se finanční situace vyvíjí a učinit potřebná dlouhodobá i krátkodobá opatření k efektivnímu rozvoji podniku.

Miloslav Synek ve své knize *Ekonomika a řízení podniku* uvádí následující zjednodušenou strukturu rozvahy:

Tabulka č.5 Obecné schéma rozvahy

Rozvaha zjednodušená	
Aktiva	Pasiva
A. Pohledávky za upsané jmění	A. Vlastní jmění
B. Stálá aktiva	A.I. Základní jmění
B.I. Nehmotný investiční majetek	A.II. Kapitálové fondy
B.II. Hmotný investiční majetek	A.III. Fondy ze zisku
B.III. Finanční investice	A.IV. HV minulých let
C. Oběžná aktiva	A.V. HV běžného účetního období
C.I. Zásoby	B. Cizí zdroje
C.II. Dlouhodobé pohledávky	B.I. Rezervy
C.III. Krátkodobé pohledávky	B.II. Dlouhodobé závazky
C.IV. Investiční majetek	B.III. Krátkodobé závazky
D. Ostatní aktiva – přechodné účty aktiv	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci
	C. Ostatní pasíva – přechodné účty pasív
	C.I. Časové rozlišení
	C.II. Dohadné účty pasív

Zdroj: Synek, M. a kol.: *Ekonomika a řízení podniku*, VŠE, Praha, 1995

Tabulka č.6 Rozvaha k 31.12.1996 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	176.444	Pasiva celkem	176.444
B. Stálá aktiva	112.523	A. Vlastní jmění	82.612
B.I. Nehmotný investiční majetek	210	A.I. Základní jmění	18.033
B.II. Hmotný investiční majetek	112.309	A.IV. HV minulých let	- 20.823
B.III. Finanční investice	4	A.V. HV běžného účetního období	9.245
C. Oběžná aktiva	63.823	B. Cizí zdroje	90.935
C.I. Zásoby	17.736	B.II. Dlouhodobé závazky	37.712
C.II. Dlouhodobé pohledávky	819	B.III. Krátkodobé závazky	33.929
C.III. Krátkodobé pohledávky	32.290	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci	11.145
C.IV. Finanční majetek	10.401	C. Ostatní pasiva	2.897
D. Ostatní aktiva	98		

Zdroj: interní materiály podniku

Majetek podniku tvoří především stálá aktiva (64%), jejichž převážná část jsou budovy, haly a pozemky. V oběžných aktivech, která se na majetkové struktuře podílí přibližně 36%, hraje hlavní roli položka krátkodobých pohledávek z obchodního styku (19%) a zásoby zboží (10%).

Na pasivní straně rozvahy je nutné si povšimnout poměru vlastního jmění a cizích zdrojů. V roce 1996 převažují cizí zdroje (51,5%) nepatrně vlastní jmění (47%). Do položky vlastního jmění se nepochybně odráží HV minulých let, který je ztrátový. Dlouhodobé (21%) a krátkodobé (19%) závazky, jako dominantní položky cizích zdrojů, jsou vyrovnané. U dlouhodobých závazků jde především o tzv. jiné závazky.

Tabulka č.7 Rozvaha k 31.12.1997(v tis. Kč)

Aktiva celkem	162.599	Pasiva celkem	162.599
B. Stálá aktiva	103.158	A. Vlastní jmění	83.336
B.I. Nehmotný investiční majetek	147	A.I. Základní jmění	18.018
B.II. Hmotný investiční majetek	103.007	A.IV. HV minulých let	- 11.802
B.III. Finanční investice	4	A.V. HV běžného účetního období	620
C. Oběžná aktiva	59.323	B. Cizí zdroje	77.424
C.I. Zásoby	28.137	B.II. Dlouhodobé závazky	23.170
C.II. Dlouhodobé pohledávky	718	B.III. Krátkodobé závazky	38.938
C.III. Krátkodobé pohledávky	28.490	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci	11.145
C.IV. Finanční majetek	1.978	C. Ostatní pasiva	1.839
D. Ostatní aktiva	118		

Zdroj: interní materiály podniku

Poměr stálých (64%) a oběžných (36%) aktiv zůstává stejný, dochází k poklesu hmotného i nehmotného investičního majetku. V oběžném majetku je významný nárůst zásob zboží (17%) a pokles finančního majetku, přesněji položky účty v bankách, z částky 10.401 tis.Kč (6%) na pouhých 1.978 tis.Kč (1,2%).

Na straně pasiv se nepatrně změnil poměr vlastního jmění (51%) a cizích zdrojů (47,5%). Položka ztráty minulých let se snížila, ale poklesl také HV běžného účetního období. Krátkodobé závazky vzrostly a tvoří 24% z celkových pasiv, zatímco dlouhodobé závazky nepříliš výrazně poklesly (14%).

Tabulka č.8 Rozvaha k 31.12.1998 (v tis. Kč)

Aktiva celkem	134.187	Pasiva celkem	134.187
B. Stálá aktiva	89.016	A. Vlastní jmění	64.603
B.I. Nehmotný investiční majetek	84	A.I. Základní jmění	18.007
B.II. Hmotný investiční majetek	88.928	A.IV. HV minulých let	- 11.620
B.III. Finanční investice	4	A.V. HV běžného účetního období	- 18.228
C. Oběžná aktiva	45.056	B. Cizí zdroje	68.797
C.I. Zásoby	27.757	B.II. Dlouhodobé závazky	15.000
C.II. Dlouhodobé pohledávky	724	B.III. Krátkodobé závazky	45.625
C.III. Krátkodobé pohledávky	15.462	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci	8.172
C.IV. Finanční majetek	1.113	C. Ostatní pasiva	787
D. Ostatní aktiva	115		

Zdroj: interní materiály podniku

Poměr stálého a oběžného majetku zůstává beze změny, hodnota hmotného a nehmotného investičního majetku opět klesá. Především díky výraznému snížení krátkodobých pohledávek (11%), se zmenšila i položka oběžných aktiv, dlouhodobé pohledávky nepatrně vzrostly a zásoby (21%) se snížily.

Na pasivní straně dochází opět k posunu poměru vlastního jmění (48%) a cizích zdrojů (51%). HV běžného účetního období je poprvé zachycen se zápornou hodnotou. Byla výrazně snížena položka dlouhodobých závazků a krátkodobé závazky naopak vzrostly.

Následující tabulka (č.9) zachycuje přehledně rámcovou strukturu rozvahy v jednotlivých letech a změny v procentuálním zastoupení jejích hlavních položek během sledovaného období. Pokles pohledávek je odrazem snížení pohledávek krátkodobých, pohledávky dlouhodobé zůstávají na přibližně stejné úrovni. Naopak krátkodobé dluhy vzrostly, zatímco dlouhodobé dluhy výrazně poklesly.

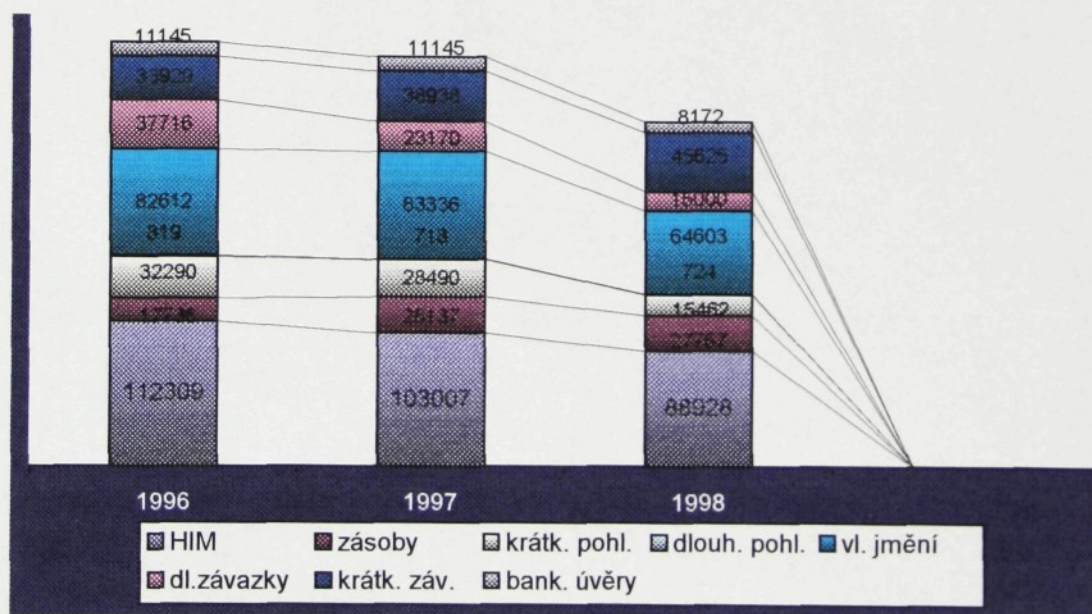
Tabulka č.9 Rámcová struktura bilance

	1996	1997	1998
Majetek (aktiva)	100%	100%	100%
Imotný investiční majetek	63,6	63,4	66,3
Zásoby	11,5	17,3	17,0
Peníze	1,6	1,17	0,8
Pohledávky	18,8	18,0	12,1
- krátkodobé	18,3	17,5	11,5
- dlouhodobé	0,5	0,4	0,5
Kapitál (pasíva)	100%	100%	100%
Vlastní kapitál	46,8	51,3	48,1
Závazky a dluhy	40,6	38,2	45,2
- krátkodobé	19,2	24,0	34,0
- dlouhodobé	21,4	14,2	11,2

Zdroj: vlastní

Graf č.1 opět znázorňuje vývoj hlavních položek majetkové struktury podniku, tentokrát z nominálního hlediska. Majetek během sledovaných let poklesl celkem o 42 257 000,- Kč. Zásoby vzrostly o 10 021 000,-Kč a podnik zaznamenal výrazný pokles krátkodobých pohledávek o 16 828 000,-Kč. Příznivou okolností je dále snížení dlouhodobých závazků o 22 716 000,- Kč a bankovních úvěrů o 2 973 000,- Kč.

Graf č.1 Vývoj vybraných složek rozvahy v letech 1996 - 1998



Zdroj: vlastní

II.II. DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ PRO ANALÝZU PODNIKU

II.II.a. Výkazy zisků a ztrát v letech 1996 – 1998

Výkaz zisků a ztrát (výsledovka) je účetní výkaz jehož levou stranu tvoří všechny výdajové (též odpisy hmotného a nehmotného investičního majetku) a na jejíž pravé straně jsou uvedeny veškeré příjmy v hotovosti i na peněžním účtu. Příjmy snížené o výdaje, roční odpisy a spotřebu materiálu pak tvoří hospodářský výsledek podnikání, zisk nebo ztrátu. Zisk zjištěný jako rozdíl nákladů a výnosů je základem pro výpočet daně z příjmu.

Výsledovka je členěna stupňovitě, jednotlivé stupně vyjadřují úroveň hospodaření v provozní činnosti, finanční činnosti a mimořádné činnosti podniku. Při analýze je dobré si uvědomit, že výsledovka reaguje na změny v podniku rychleji než rozvaha. Obsahuje totiž údaje pouze za jeden rok, zatímco bilanční položka jsou kumulovány celá léta.[1]

Tabulka č.10 Výkaz zisků a ztrát k 31.12.1996 (v tis. Kč)

I. Tržby za prodej zboží	172 468
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	158 699
+ Obchodní marže	13 769
II. Výkony	10 446
B. Výkonová spotřeba	11 482
+ Přidaná hodnota	12 733
C. Osobní náklady	12 817
C.1. Mzdové náklady	9 542
D. Daně a poplatky	2 102
E. Odpisy NIM a HIM	6 512
III. Tržby z prodeje IM a materiálu	55 780
F. Zůstatková cena prodaného IM a materiálu	29 041
G. Tvorba rezerv a časového rozlišení provozních nákladů	1 793
VI. Ostatní provozní výnosy	26
I. Ostatní provozní náklady	4 193
Provozní HV	12 081
XIII. Výnosové úroky	307
N. Nákladové úroky	6264
XIV. Ostatní finanční výnosy	6
M. Ostatní finanční náklady	581
HV z finančních operací	- 6 532
R. Daň z příjmů za běžnou činnost	- 1 859
HV za běžnou činnost	7 408
XVI. Mimořádné výnosy	4 041
S. Mimořádné náklady	1 029
T. Daň z příjmů z mimořádné činnosti	1 175
Mimořádný HV	1 837
HV za účetní období	9 245
HV před zdaněním	8 561

Zdroj: interní materiály podniku

Největší nákladovou položkou jsou náklady vynaložené na prodej zboží, které představují zhruba 92% z hodnoty tržeb. Obchodní marže se pohybuje kolem 8% a hospodářský výsledek přes 5% z tržeb. Mzdové náklady jsou přibližně ve výši 5,5% hodnoty tržeb. Výraznou položkou výsledovky jsou tržby z prodeje investičního majetku a materiálu.

Tabulka č.11 Výkaz zisků a ztrát k 31.12.1997(v tis. Kč)

I. Tržby za prodej zboží	293 310
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	260 518
+ Obchodní marže	32 792
II. Výkony	9 201
B. Výkonová spotřeba	16 640
+ Přidaná hodnota	25 353
C. Osobní náklady	20 364
C.1. Mzdové náklady	14 944
D. Daně a poplatky	3 424
E. Odpisy NIM a HIM	5 343
III. Tržby z prodeje IM a materiálu	11 068
F. Zůstatková cena prodaného IM a materiálu	6 446
VI. Ostatní provozní výnosy	42
I. Ostatní provozní náklady	1 676
Provozní HV	- 790
M. Zúčtování opravných položek do finančních nákladů	1 501
XIII. Výnosové úroky	188
N. Nákladové úroky	3 280
M. Ostatní finanční náklady	818
HV z finančních operací	- 5 411
R. Daň z příjmů za běžnou činnost	- 947
HV za běžnou činnost	- 5 254
XVI. Mimořádné výnosy	10 499
S. Mimořádné náklady	869
T. Daň z příjmů z mimořádné činnosti	3 756
Mimořádný HV	5 874
HV za účetní období	620
HV před zdaněním	3 429

Zdroj: interní materiály podniku

Je zřejmý růst tržeb a s ním spojené zvýšení nákladů vynaložených na prodané zboží, které tvoří asi 89% hodnoty tržeb. Obchodní marže vzrostla na 11% této hodnoty a mzdové náklady se pohybují opět okolo 5%. Hospodářský výsledek poklesl a v poměru k tržbám zobrazuje 0,2% jejich hodnoty. Je nutné si povšimnout velkého poklesu položky tržeb z prodeje investičního majetku a materiálu, který se výrazně odrazil na vývoji hospodářského výsledku. Poklesla hodnota nákladových úroků a podstatně se zvýšily mimořádné výnosy (3,6%), díky nimž je konečný hospodářský výsledek kladný.

Tabulka č.12 Výkaz zisků a ztrát k 31.12.1998(v tis. Kč)

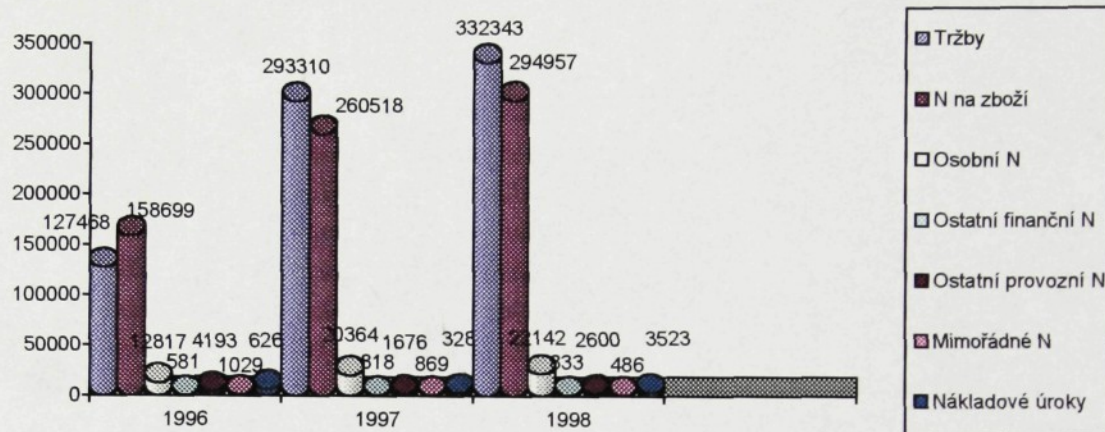
I. Tržby za prodej zboží	332 343
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	294 957
+ Obchodní marže	37 386
II. Výkony	5 809
B. Výkonová spotřeba	17 600
+ Přidaná hodnota	25 595
C. Osobní náklady	22 142
C.1. Mzdové náklady	16 282
D. Daně a poplatky	2 155
E. Odpisy NIM a HIM	5 206
III. Tržby z prodeje IM a materiálu	15 983
F. Zůstatková cena prodaného IM a materiálu	13 211
IV. Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních výnosů	4 171
VI. Ostatní provozní výnosy	144
I. Ostatní provozní náklady	2 600
Provozní HV	- 14 572
XIII. Výnosové úroky	244
N. Nákladové úroky	3 523
M. Ostatní finanční náklady	833
HV z finančních operací	- 4 112
R. Daň z příjmů za běžnou činnost	- 459
HV za běžnou činnost	- 18 225
XVI. Mimořádné výnosy	483
S. Mimořádné náklady	486
Mimořádný HV	- 3
HV za účetní období	- 18 228
HV před zdaněním	- 18 687

Zdroj: interní materiály podniku

Náklady vynaložené na prodej zboží jsou procentuelně ve stejné výši jako v předchozím roce (89% z hodnoty tržeb) a také obchodní marže zůstává beze změny (11%). Mzdové náklady jsou těsně pod 5 %. Poprvé se objevuje zúčtování opravných položek do provozních nákladů a to v hodnotě zhruba 5% tržeb. Nákladové úroky se pohybují na přibližně stejné úrovni a značně poklesly mimořádné výnosy. V roce 1998 je vykazován záporný hospodářský výsledek.

Graf č.2 zobrazuje vývoj tržeb během let 1996 – 1998, kdy tržby vzrostly zhruba o 160%, vyjádřeno peněžně o 204 855 000,-Kč. Na výsledku hospodaření podniku se bezesporu výrazně odráží výše jednotlivých druhů nákladů, které jsou na následujícím grafu také zachyceny. Nominálně vzrostly položky nákladů na zboží (o 85%), osobních nákladů (o 72%) a ostatních finančních nákladů (o 43%). Naopak poklesly ostatní provozní náklady (o 38%), mimořádné náklady (o 53%) a nákladové úroky (o 44%).

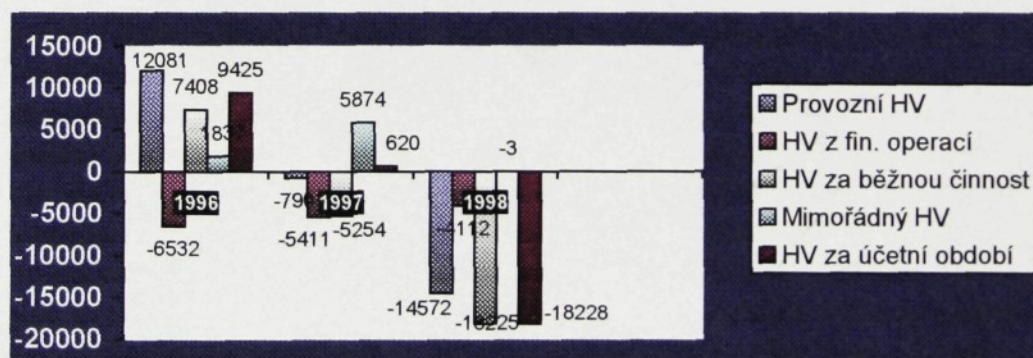
Graf č.2 Vývoj jednotlivých nákladových položek (v tis.Kč)



Zdroj: vlastní

Z předchozích výkazů zisků a ztrát je možné vypočítat negativní vývoj jednotlivých hospodářských výsledků během sledovaných let. Graf č.3 zachycuje názorně tento pokles. Zatímco v roce 1996 nabývala většina dílčích hospodářských výsledků kladných hodnot, v roce 1998 jsou již bez výjimky všechny hodnoty záporné.

Graf č.3 Vývoj HV v jednotlivých letech (v tis. Kč)



Zdroj: vlastní

Údaje obou hlavních finančních výkazů jsou cenné v tom smyslu, že jejich pomocí může management odvodit značné množství poměrových ukazatelů, užívaných dále pro srovnání. Současný vývoj je možno srovnat s vývojem minulých let ke zjištění celkového trendu. Vzhledem k tomu, že obchodní organizace často shromažďují a rozšiřují souhrnné provozní údaje mezi své členy, mohou maloobchodníci srovnávat výsledky mezi sebou. [4]

II.II.b. Cash – flow v letech 1996 – 1998

Cash- flow (přehled peněžních toků) je jako účetní výkaz používán pouze krátkou dobu a od roku 1996 dochází ke změnám v jeho předepsané struktuře. Vzhledem ke své funkci – zachycovat reálné pohyby hotovosti (rozdíl mezi příjmy a výdaji) v podniku – je velmi důležitý pro úspěch finanční analýzy.

Kategorie cash-flow je využívána stále šířeji a to především v těchto oblastech:

- Při finanční analýze pro hodnocení finanční stability podniku a příčin změn stavu peněžních prostředků
- Při krátkodobém plánování peněžních příjmů a výdajů
- Při střednědobém a dlouhodobém sestavování výhledů podniku
- Při hodnocení finanční efektivity investičních variant jako efekt příslušné investice
- Jako jedna z forem stanovení základu tržní ceny podniku [5]

Tabulka č.13 Cash-flow k 31.12.1996 (v tis. Kč)

P. Peněžní prostředky na začátku období	19 096 000
Z. Zisk	5 549 000
A. Čistý CF z provozní činnosti	- 40 925 000
B. Čistý CF z investiční činnosti	49 253 000
C. Čistý CF z finanční činnosti	- 17 023 000
F. Čisté zvýšení nebo snížení peněžních prostředků	- 8 695 000
R. Peněžní prostředky na konci období	10 401 000

Zdroj: interní materiály podniku

Celkové peněžní příjmy byly menší než peněžní výdaje o 8 695 000,- Kč, i když podnik vykazoval zisk. V důsledku toho také poklesl stav peněžních prostředků podniku z počátečního stavu 19 096 000,- Kč na konečný stav 10 401 000,- Kč.

Celkový pokles peněžních prostředků byl především způsoben:

- Poklesem peněžních příjmů v souvislosti se změnami oběžného majetku (změna stavu zásob, změna potřeby pracovního kapitálu, změna stavu pohledávek)
- Růstem peněžních příjmů v souvislosti se změnami fixního majetku (příjmy z prodeje stálých aktiv)
- Poklesem peněžních příjmů z finanční činnosti (změna stavu závazků)

Tabulka č.14 Cash-flow k 31.12.1997(v tis. Kč)

P. Peněžní prostředky na začátku období	10 401 000
Z. Zisk	- 6 201 000
A. Čistý CF z provozní činnosti	- 3 031 000
B. Čistý CF z investiční činnosti	9 150 000
C. Čistý CF z finanční činnosti	- 14 542 000
F. Čisté zvýšení nebo snížení peněžních prostředků	- 8 423 000
R. Peněžní prostředky na konci období	1 978 000

Zdroj: interní materiály podniku

Celkové peněžní příjmy byly opět menší než peněžní výdaje o 8 423 000,- Kč, podnik již nevykazoval zisk. Stav peněžních prostředků podniku se snížil z počátečního stavu 10 401 000,- Kč na konečný stav 1 978 000,- Kč.

Celkový pokles peněžních prostředků byl především způsoben:

- Poklesem peněžních příjmů v souvislosti se změnami oběžného majetku (změna stavu opravných položek, změna stavu zásob, zaplacená daň z příjmu)
- Růstem peněžních příjmů v souvislosti se změnami fixního majetku (příjmy z prodeje stálých aktiv)
- Poklesem peněžních příjmů z finanční činnosti (změna stavu závazků)

Tabulka č.15 Cash-flow k 31.12.1998 (v tis. Kč)

P. Peněžní prostředky na začátku období	1 978 000
Z. Zisk	- 18 684 000
A. Čistý CF z provozní činnosti	- 1 231 000
B. Čistý CF z investiční činnosti	11 816 000
C. Čistý CF z finanční činnosti	- 11 450 000
F. Čisté zvýšení nebo snížení peněžních prostředků	- 865 000
R. Peněžní prostředky na konci období	1 113 000

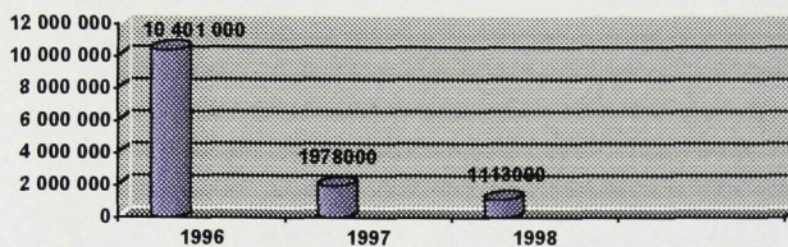
Zdroj: interní materiály podniku

Celkové peněžní příjmy byly menší než peněžní výdaje o 865 000,- Kč, podnik opět vykazoval ztrátu z běžné činnosti. Stav peněžních prostředků podniku se snížil z počátečního stavu 1 978 000,- Kč na konečný stav 1 113 000,- Kč.

Celkový pokles peněžních prostředků byl způsoben stejnými skutečnostmi jako v předchozích dvou letech.

Postupný pokles peněžních prostředků od roku 1996 do roku 1998 je znázorněn na grafu č.4:

Graf č.4 Vývoj peněžních prostředků



Zdroj: vlastní

III. FINANČNÍ ANALÝZA

III.I. ÚLOHA FINANČNÍ ANALÝZY

Josef Valach ve své knize Finanční řízení podniku uvádí: „Účelem a smyslem finanční analýzy je provést, s pomocí speciálních metodických prostředků, diagnózu finančního hospodaření podniku, podchytit všechny jeho složky, případně při podrobnější analýze zhodnotit blíže některou ze složek finančního hospodaření. Jedná se například o analýzu rentability, analýzu zadluženosti, analýzu likvidity apod.“[5]

Finanční analýza představuje ohodnocení minulosti, současnosti a předpokládané budoucnosti hospodaření podniku, využívá účetních informací, které zachycují pouze minulost a neobsahují výhledy do budoucnosti. Jde o údaje stavového typu s malou vypovídací schopností a je tedy úkolem analytika, aby s jejich pomocí vytvořil obraz o hospodaření a finanční situaci podniku, o jeho silných a slabých stránkách, nebezpečích, trendech a celkové kvalitě hospodaření.[5]

III.II. METODY FINANČNÍ ANALÝZY

Jedna skupina metod finanční analýzy se nazývá elementární analýza. Tyto metody kromě aritmetiky a procentního počtu nic více z matematiky nepotřebují. Jde nám o elementárnost myšlenkovou, o snahu popsat složité věci jednoduše. Kromě

elementárních metod potřebuje finanční analýza i metody vyšší, které se neobejdou bez složitějších matematických myšlenek a postupů.

III.II.a. Elementární metody finanční analýzy

Finanční analýza pracuje s ukazateli, což jsou buď přímo položky účetních výkazů a údaje z dalších zdrojů nebo čísla z nich odvozená. Počet možných ukazatelů je značný a proto stojí za to si je uspořádat z několika důležitých hledisek.

Tabulka č.16 Základní rozdělení ukazatelů

Extenzivní (objemové)	Stavové	Položky aktiv
		Položky pasiv
	Rozdílové	Čistý pracovní kapitál
		Čistý pracovní majetek
		Čisté pohotové prostředky
	Tokové	Cash-flow
		Položky výkazu zisků a ztrát
Intenzivní (relativní)		Trendy extenzivních ukazatelů
	Nefinanční	
	Stejnorodé	Procentní
		Vztahové
	Nestejnorodé	Doby obratu
		Rychlostní
		Ostatní

Zdroj: Kovanicová D., Kovanic P.: Poklady skryté v účetnictví, Polygon, Praha 1997

Extenzivní ukazatele nesou informaci o rozsahu (objemu), představují kvantitu v jejich přirozených jednotkách (u položek účetních výkazů jsou to peněžní jednotky). Intenzivní ukazatele naproti tomu charakterizují míru, v jaké jsou extenzivní ukazatele podnikem využívány a jak silně či rychle se mění. Primárním úkolem účetnictví je popisovat stav majetku a jeho zdrojů (včetně hospodářského výsledku) ke zvolenému časovému okamžiku, tento úkol plní položky rozvahy (aktiva a pasiva). Ostatní ukazatele se odvozují ze stavových ukazatelů jako jejich rozdíly či podíly (rozdílové, tokové, procentní, poměrové a ostatní ukazatele). Reprezentanty rozdílových ukazatelů jsou čistý pracovní kapitál, čistý pracovní majetek a čisté pohotové prostředky. Společným rysem těchto ukazatelů je to, že jsou rozdílem stavu určitých skupin aktiv a pasiv vzatých k témuž okamžiku.

Tokové ukazatele nás informují o změně extenzivních ukazatelů, k níž došlo za určitou dobu. Může jít např. o rozdíl mezi stavem peněžních a dalších pohotových prostředků v různých okamžicích (cash-flow), ale i souhrn určitých položek nákladů či výnosů, k nimž došlo za určitou dobu. (Jde-li o roční výkaz zisků a ztrát, jde o jeden rok). Tokovým ukazatelem je i rychlost změny kteréhokoliv extenzivního ukazatele.

Významnou úlohu hrají poměrové ukazatele, podíly dvou extenzivních, případně tokových ukazatelů. Stejnorodé intenzivní ukazatele jsou poměry extenzivních ukazatelů vyjádřených v týchž jednotkách. Procentní ukazatele vyjadřují v procentech poměrnou změnu extenzivního ukazatele, k níž došlo mezi různými okamžiky, nebo hodnotu jednoho extenzivního ukazatele poměřovanou jiným extenzivním ukazatelem. Vztahové ukazatele jsou poměry dvou stavových ukazatelů vzatých k témuž okamžiku; hodnotí jejich vzájemný vztah bezrozměrným číslem.

Nestejnorodé intenzivní ukazatele jsou poměrem dvou ukazatelů, které jsou vyjádřeny v různých jednotkách. Tak např. doby obratu se počítají jako poměr stavového ukazatele k tokovému, rychlostní ukazatele jsou jejich převrácenými hodnotami. Je dobře si vždy uvědomovat závislost těchto ukazatelů na použité časové jednotce (den, týden, měsíc, rok). K nestejnorodým ukazatelům přiřazujeme i ty ukazatele, jejichž jmenovatelem či čitatelem je nefinanční ukazatel (jde např. o již zmíněnou produktivitu práce).[2]

Tabulka č. 17 Členění elementárních metod

Analýza stavových (absolutních) ukazatelů	Analýza trendů (horizontální analýza)
	Procentní rozbor (vertikální analýza)
Analýza rozdílových a tokových ukazatelů	Analýza fondů finančních prostředků
	Analýza cash-flow
Přímá analýza poměrových ukazatelů	Analýza ukazatelů rentability
	Analýza ukazatelů aktivity
	Analýza ukazatelů zadluženosti a finanční struktury
	Analýza ukazatelů likvidity
	Analýza ukazatelů kapitálového trhu
	Analýza ukazatelů na bázi finančních fondů a cash-flow
Analýza soustav ukazatelů	DuPontův rozklad
	Pyramidové rozklady

Zdroj: Kovanicová D., Kovanic P.: Poklady skryté v účetnictví, Polygon, Praha 1997

Analýza trendů - horizontální rozbor

Technika tohoto rozboru spočívá v tom, že kromě běžného roku (např. 1997) se uvádí rok předchozí (1996), s nímž se běžný rok poměruje: vypočítává se absolutní výše změn a její procentní vyjádření k výchozímu roku. Procentní změna se vypočte takto [2]:

$$\text{Změna 1997 k 1996 v \%} = \frac{(\text{částka změny}) \times 100}{\text{částka 1997}} \quad (1)$$

Procentní (vertikální) analýza

Aby se ulehčila srovnatelnost účetních výkazů s předchozím obdobím a zejména pak aby se umožnila srovnatelnost několika společností různé velikosti, analyzují se účetní výkazy často pomocí procentního vyjádření, nazvaného procentní rozbor komponent (component percentages). Výsledné výkazy, v nichž se jednotlivé komponenty (položky výkazů) vztažené k témuž okamžiku vyjadřují jako procentní podíly jedné z těchto komponent, lze označit jako výkazy se společným jmenovatelem (common-size statements). Tato technika rozboru se někdy označuje jako vertikální analýza, protože se pracuje v jednotlivých letech od shora dolů, nikoli napříč jednotlivými roky. Významnou výhodou vertikální analýzy je její nezávislost na meziroční inflaci a z toho vyplývající srovnatelnost výsledků analýzy z různých let.

Ve výkazu zisků a ztrát se jako základ pro procentní vyjádření určité položky bere obvykle velikost tržeb (tržby = 100%); znamená to, že všechny položky výkazu v daném roce jsou vyjádřeny jako procento z tržeb, dosažených v tomto roce. Obdobně v rozvaze bývají položky výkazu vyjádřeny jako procento z úhrnných aktiv, z celkového kapitálu apod. Máme-li vedle sebe údaje firmy za dva či více roků, můžeme pak identifikovat nejzávažnější změny komponent (a tím současně i trendy). Obdobně můžeme vedle sebe pomocí této techniky srovnávat různé podniky. Je patrné, že procentní vyjádření jednotlivých komponent je vlastně už přechodem od přímé analýzy absolutních ukazatelů k technice ukazatelů poměrových.[2]

III.II.b. Vyšší metody finanční analýzy

Z matematického hlediska je vhodné rozčlenit vyšší metody na metody matematické statistiky a na metody, které matematickou statistiku využívají jen částečně nebo jsou založeny na zcela odlišných přístupech.

Matematicko-statistické metody:

- a) Bodové odhady - slouží k určení orientační normální či standardní hodnoty ukazatele pro skupinu podniků
- b) Statistické testy odlehklých dat - slouží k ověření, zda krajní hodnoty ukazatelů ještě patří do zkoumaného souboru
- c) Empirické distribuční funkce - k orientačnímu odhadu pravděpodobnosti výskytu jednotlivých hodnot ukazatelů
- d) Korelační koeficienty - slouží:
 - k posouzení stupně vzájemné závislosti ukazatelů,
 - k posouzení hloubky paměti v časové řadě ukazatelů,
 - k přípravě regresních a autoregresních modelů ukazatelů.
- e) Regresní modelování - k charakterizaci vzájemných závislostí mezi dvěma nebo více ukazateli,
 - k rozčlenění ukazatelů podle jejich vlivu na požadovaný výsledek na významné a zanedbatelné
 - k posouzení možných důsledků řídicích zásahů a jiných rozhodnutí.
- f) Autoregresní modelování - slouží k charakterizaci dynamiky ekonomického systému a k prognózování
- g) Analýza rozptylu - slouží k výběru ukazatelů majících rozhodující vliv na žádaný výsledek
- h) Faktorová analýza - ke zjednodušení závislostní struktury ukazatelů.
- i) Diskriminační analýza - ke stanovení významných příznaků finanční tísně podniku,
 - k posouzení stupně nebezpečí finančního zhroutení podniku.
- j) Robustní matematicko-statistické postupy: k potlačení vlivu apriorních předpokladů na výsledky statistických metod.

Nestatistické metody finanční analýzy

Mezi nejpoužívanější metody patří:

- a) metody založené na teorii matných („fuzzy“) množin,
- b) metody založené na alternativní teorii množin,
- c) metody formální matematické logiky,
- d) expertní systémy,
- e) metody fraktální geometrie,
- f) neuronové sítě,
- g) metody založené na gnostické teorii neurčitých dat.

III. III. KLASIFIKACE UKAZATELŮ

Poměrových ukazatelů je velké množství a proto se klasifikují (třídí) do určitých skupin - obvykle podle jednotlivých oblastí finanční analýzy:

- 1) **Rentabilita (výnosnost)** : ukazatele tohoto typu poměrují zisk s jinými veličinami, aby se zhodnotila úspěšnost při dosahování podnikových cílů.
- 2) **Aktivita**: měří se efektivnost podnikatelské činnosti a využití zdrojů podle rychlosti obratu vybraných položek rozvahy.
- 3) **Zadluženost**: posuzuje se finanční struktura firmy z dlouhodobého hlediska. Ukazatele zde slouží jako indikátory výše rizika, jež firma podstupuje při dané struktuře vlastních a cizích zdrojů, ale i jako míra schopnosti firmy znásobit své zisky využitím cizího kapitálu.
- 4) **Likvidita**: odhaduje se schopnost podniku splácet krátkodobé závazky.
- 5) **Ukazatele kapitálového trhu**: zabývají se hodnocením činnosti z hlediska zájmů současných a budoucích akcionářů. Obvykle se s nimi pracuje u společností, které jsou kótovány na burze cenných papírů.

III. III. a. Analýza rentability a aktivity podnikání

Josef Valach ve své knize Finanční řízení podniku uvádí, že „rentabilita je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu; je formou vyjádření míry zisku.“[5]

Rentabilita bývá obecně vyjádřena jako poměr zisku a vloženého kapitálu, přičemž pojem vložený kapitál bývá nejčastěji chápán ve třech modifikacích: celkový kapitál, vlastní kapitál, dlouhodobě vložený kapitál. Ukazatelů rentability se využívá pro hodnocení a komplexní posouzení celkové efektivnosti podniku; pomocí nich se vyjadřuje intenzita využívání, reprodukce a zhodnocení kapitálu vloženého do podniku.

Rentabilita celkového kapitálu (Return on Assets - ROA) vyjadřuje celkovou efektivnost podniku, celkovým kapitálem rozumíme veškerý vložený kapitál. Hodnotí se reprodukce veškerého kapitálu bez ohledu na jeho původ.

Konstrukce ukazatele [5]: $ROA = \text{zisk} / \text{celkový kapitál}$ (2)

Častěji používanou formou rentability celkového kapitálu bývá poměr zisku po zdanění a zdaněných úroků k celkovým aktivům. Zisk po zdanění je zvýšen o zdaněné úroky a tím je zohledněna skutečnost, že efektem reprodukce je nejen čistý zisk, ale i úrok jako odměna věřitelům za půjčení kapitálu. Za čistý zisk po zdanění můžeme považovat hospodářský výsledek za účetní období. Tento ukazatel je nezávislým na charakteru zdrojů financování.

Konstrukce ukazatele [5]:

$ROA = \text{zisk po zdanění} + \text{úrok} (1 - \text{daňová sazba daně z příjmů}) / \text{celková aktiva}$ (3)

Rentabilita vlastního kapitálu (Return on Equity - ROE) vyjadřuje výnosnost kapitálu vloženého akcionáři (v našem případě družstevníky). Zhodnocení vlastního kapitálu by mělo být tak velké, aby pokrylo obvyklou výnosovou míru a rizikovou prémii. Rentabilita vlastního kapitálu by tedy měla být vyšší než míra výnosu bezrizikové alokace kapitálu na finančním trhu.

Konstrukce ukazatele [5]: $ROE = \text{zisk po zdanění} / \text{vlastní jmění}$ (4)

Rentabilita dlouhodobě investovaného kapitálu (Return on capital employed – ROCE) poskytuje informaci o výnosnosti dlouhodobých zdrojů. Tento ukazatel vyjadřuje schopnost podniku odměnit ty, kdo poskytl prostředky. Do položky úroku se započítává pouze úrok splatný dlouhodobým věřitelům, odečítá se úrok z krátkodobých půjček.

Konstrukce ukazatele [5]:

$$\text{ROCE} = \frac{\text{zisk po zdanění} + \text{úrok}(1 - \text{daňová sazba daně z příjmu})}{\text{dlouhodobé závazky} + \text{vlastní jmění}} \quad (5)$$

Manželé Kovanicovi ve své knize *Poklady skryté v účetnictví* řadí do analýzy rentability další dva poměrové ukazatele:

Ukazatel rentability tržeb (Return on Sales - ROS) vyjadřující schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb, kolik dokáže vyprodukovat „efektu“ na 1 Kč tržeb.

Konstrukce ukazatele [2]: $\text{ROS} = \text{zisk} / \text{tržby}$ (6)

Ukazatel nákladovosti definovaný jako $1 - \text{ROS}$. (7)

V tomto hrubém pojetí ukazatele nákladovosti jsou celkové náklady odhadnuty jako rozdíl tržeb a zisku. Tento ukazatel lze ovšem vypočítat i přímo z údajů výkazu zisků a ztrát jako podíl nákladů a tržeb; pak lze rozlišovat i několik dílčích nákladovostí podle druhů nákladů. [2]

Ukazatele aktivity měří schopnost podniku využívat vložených prostředků; měří celkovou rychlost jejich obratu nebo rychlost obratu jejich jednotlivých složek a hodnotí tak vázanost kapitálu v určitých formách aktiv. Říkají, kolikrát se obrátí určitý druh majetku za stanovený časový interval (vyjadřují počet obrátek nebo měří dobu obratu, tj. dobu, po kterou je majetek v určité formě vázán). Hodnota těchto ukazatelů se tedy vyjadřuje v jednotkách času.

Relativní vázanost stálých aktiv (Turnover of fixed assets ratio, Asset turnover, Capital intensity aj.) podává informaci o relativní výkonnosti, s níž firma využívá fixních aktiv s cílem dosáhnout tržeb. Je měřítkem celkové produkční efektivnosti. Čím je ukazatel nižší, tím lépe; znamená to, že firma expanduje, aniž musí zvyšovat finanční zdroje.

Konstrukce ukazatele [2]: **stálá aktiva / roční tržby** (8)

Doba obratu zásob (Stock-holding period, Inventory turnover, Stock turnover ratio); tento ukazatel bývá definován různě. Někteří autoři jej uvádějí jako poměr průměrného stavu zásob všeho druhu (v peněžním vyjádření) k průměrným denním tržbám. Protože tímto ukazatelem chceme změřit dobu, po kterou je kapitál vázán v určité formě zásob, je vhodnější uvádět ve jmenovateli průměrné celkové denní náklady (denní spotřebu).

Konstrukce ukazatele [5]: **průměrná zásoba / (celkové náklady / 365)** (9)

Doba obratu pohledávek (Debtors collection period, Average collection period, Debtor days ratio aj) ukazuje, jak dlouho se majetek podniku vyskytuje ve formě pohledávek, resp. Za jak dlouhé období jsou pohledávky v průměru spláceny.

Konstrukce ukazatele [5]: **pohledávky / (tržby / 365)** (10)

Rychlost obratu pohledávek (obratovost pohledávek, accounts receivable turnover) udává v podobě počtu obrátek, jak rychle jsou pohledávky přeměňovány v peněžní prostředky.

Konstrukce ukazatele [5]: **tržby / pohledávky** (11)

III. II. b. Analýza zadluženosti a likvidity

Ukazatel zadluženosti je v podstatě vztahem mezi cizími zdroji na jedné straně a vlastními zdroji na straně druhé. Čím je firma zadluženější, tím je finanční ukazatel vyšší. Zadluženost sama o sobě ale není pouze negativní charakteristikou podniku. Ve zdravém, finančně stabilním podniku může její růst přispívat k celkové rentabilitě a tím i k tržní hodnotě firmy. Obvykle užívané ukazatele zadluženosti jsou [2]:

Zadluženost (1): **dlouhodobé dluhy / vlastní jmění** (12)

Zadluženost (2): **dlouhodobé dluhy / vložený kapitál** (13)

Zadluženost (3): **celkové dluhy / celková aktiva.** (14)

Pro hodnocení hospodářské a finanční stability podniku se dále používá *ukazatel poměru vlastního jmění k celkovým aktivům* (Equity ratio), který vyjadřuje proporci, v níž jsou aktiva podniku financována penězi akcionářů (v našem případě družstevníků).

Konstrukce ukazatele [5]: **vlastní jmění / celková aktiva** (15)

Věřitele i členy družstva dále zajímá, zda je podnik schopen platit požadované úroky, popř. splácet příslušné dluhy. Pro zjištění těchto informací a pro hodnocení přiměřenosti úrovně zadlužení z hlediska jejich dopadu na zisk se nejčastěji používá *ukazatel úrokového krytí* (Interest coverage), který porovnává provozní zisk podniku s celkovým ročním úrokovým zatížením.

Konstrukce ukazatele [5]: **zisk před úroky a zdaněním / celkový úrok** (16)

Schopnost podniku hradit své závazky (vyjadřovaná pojmy likvidita, solventnost) je jednou ze základních podmínek jeho existence. Proto nás nepřekvapí, že posouzení jejího průběhu v minulosti patří (spolu s odhadem budoucího vývoje) mezi klíčové charakteristiky finanční analýzy. Ukazatele likvidity v podstatě poměřují to, čím je možno platit (čítatel) tím, co je nutno zaplatit (jmenovatel). Podle toho, jakou míru jistoty požadujeme od tohoto měření, dosazujeme do čitatele majetkové složky s různou dobou likvidnosti, tj. přeměnitelnosti na peníze. Nejlikvidnější jsou pochopitelně samy peníze v hotovosti a na běžných účtech, nejméně likvidní jsou stálá aktiva, proto se v této souvislosti vůbec neuvažují. Základní ukazatele likvidity se tudíž odvozují od oběžných aktiv (nebo jen od některých jejich složek) [2]:

běžná likvidita (current ratio): **oběžná aktiva / krátkodobé dluhy** (17)

okamžitá likvidita (cash position ratio): **peněžní prostředky / okamžitě splatné dluhy** (18)

pohotová likvidita (quick asset ratio): **oběžná aktiva - zásoby / krátkodobé dluhy** (19)

IV. FINANČNÍ ANALÝZA SD JEDNOTA LIBEREC

Samotná finanční analýza SD Jednota Liberec je prováděna z poskytnutých údajů a informací během let 1996 – 1998.

IV.I. Analýza trendů (horizontální rozbor)

Horizontální rozbor účetních výkazů rozvahy a výsledovky je prováděn tak, jak bylo popsáno v kapitole III.II.a., na základě výpočetního vztahu (1). Jde nám tedy o zachycení změn jednotlivých položek účetních výkazů takovým způsobem, abychom tyto změny mohli posoudit v průběhu zvolené časové řady. Výchozím rokem pro vyjádření změn je rok 1996. Rozbor je rozepsán v tabulkách č.18 a č.19, které zachycují vývoj položek v procentním, ale také v peněžním vyjádření. V některých případech vypadá procentní změna hrozivě, ale v absolutní částce se nejedná o rozhodující změny pro vývoj podniku. V následujícím rozboru jsem si tedy všímala především položek, jejichž vývoj se zřetelně odráží v hospodaření podniku.

Z jednotlivých rozvah můžeme vysledovat trend poklesu celkového majetku a tedy i celkových zdrojů. Na straně aktiv jde o přibližně stejný pokles stálých i oběžných aktiv, který se v roce 1998 podstatně zvýšil. U stálých aktiv šlo především o prodej pozemků a budov. Pokles oběžných aktiv byl způsoben především snížením krátkodobých pohledávek z obchodního styku a téměř stoprocentním snížením finančního majetku (peněz v hotovosti i na bankovních účtech). Růstový trend u aktiv je možné sledovat v zásobách, především ve formě zboží, a v daňových pohledávkách vůči státu.

Vlastní jmění na straně pasiv se v roce 1997 nepatrně zvýšilo, ale v roce 1998 došlo k výraznému poklesu. Přesto lze v obou letech vysledovat trend snižování hospodářského výsledku běžného účetního období, který je v roce 1998 katastrofální (podrobněji v analýze výsledovky), ale také splácení neuhrazené ztráty minulých let.

Redukce cizích zdrojů byla způsobena snižováním zákonných rezerv (v roce 1998 nebyly tyto rezervy již vytvořeny), jiných dlouhodobých závazků, krátkodobých

daňových závazků vůči státu, dlouhodobých bankovních úvěrů a výpomocí v roce 1998 a v ostatních pasivech snižováním položky výnosů příštích období v rámci časového rozlišení. Na pasivní straně rozvahy je nutné si povšimnout negativního trendu růstu krátkodobých závazků z obchodního styku.

Tabulka č.18 Horizontální rozbor rozvahy

ROZVAHA	Změna (v%) 1997/1996	Peněžně (v tis. Kč)	Změna (v%) 1998/1996	Peněžně (v tis. Kč)
Aktiva celkem	-7,85	-13845	-23,95	-42257
B. Stálá aktiva	-8,32	-9365	-20,89	-23507
B.I. Nehmotný investiční majetek (software)	-30	-63	-60	-126
B.II. Hmotný investiční majetek	-8,28	-9302	-20,82	-23381
1. Pozemky	-49,5	-1129	-80,93	-1846
2. Budovy, haly	-7,6	-7595	-18,5	-18465
3. Samostatné movité věci	-5,15	-429	-24,10	-2007
7. Nedokončené hmotné investice	-8,95	-149	-63,88	-1063
C. Oběžná aktiva	-7,05	-4500	-29,4	-18767
C.I. Zásoby	38,52	7824	36,65	7444
1. Materiál	15,43	382	2,59	64
5. Zboží	41,29	7324	42,19	7482
6. Poskytnuté zálohy na zásoby	115,69	118	-100	-102
C.II. Dlouhodobé pohledávky (jiné pohledávky)	-12,33	-101	-11,6	-95
C.III. Krátkodobé pohledávky	-11,77	-3800	-52,12	-16828
1. Pohledávky z obchodního styku	-15,86	-5242	-64,18	-21215
2. Pohledávky ke společníkům	-96,26	-2575	-88,77	-2372
3. Sociální zabezpečení	100	501	100	501
4. Stát – daňové pohledávky	112,89	3431	201,35	6119
8. Jiné pohledávky	79,61	82	134,95	139
C.IV. Finanční majetek	-80,98	-8423	-89,30	-9288
1. Peníze	-30,17	-834	-62,12	-1717
2. Účty v bankách	-99,37	-7589	-99,14	-7571
D. Ostatní aktiva (náklady příštího období)	20,41	20	17,35	17
Pasiva celkem	-7,85	-13845	-23,95	-42257
A. Vlastní jmění	0,88	724	-21,8	-18009
A.I. Základní jmění	-0,08	-15	-0,14	-26
A.III. Fondy ze zisku	0,45	343	0,38	287
2. Nedělitelný fond	0,18	133	0,18	133
3. Statutární a ostatní fondy	45,65	210	33,48	154
A.IV. HV minulých let (neuhrazená ztráta min. let)	-43,3	9021	-44,2	9203
A.V. HV běžného účetního období	-93,29	-8625	-297,17	-27473
B. Cizí zdroje	-14,86	-13511	-24,34	-22138
B.I. Rezervy (rezervy zákonné)	-48,82	-3978	-100	-8149
B.II. Dlouhodobé závazky (jiné dlouhodobé závazky)	-38,56	-14542	-60,22	-22712
B.III. Krátkodobé závazky	14,76	5009	34,47	11696
1. Závazky z obchodního styku	20,46	6193	44,82	13562
2. Závazky ke společníkům	- 100	-500	- 100	-500
3. Závazky k zaměstnancům	18,13	163	13,35	120
4. Závazky ze sociálního zabezpečení	100	634	100	633
5. Stát – daňové závazky	-68,83	-1561	-93,43	-2119
9. Jiné závazky	100	80	0	0
B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci (dlouhodobé)	0	0	-22,68	-2973
C. Ostatní pasiva	-36,52	-1058	-72,83	-2110
C.I. Časové rozlišení (výnosy příštího období)	-70,62	-1699	-88,65	-2133
C.II. Dohadné účty pasivní	130,55	641	4,68	23

Zdroj: vlastní

Jak bylo uvedeno výše, SD Jednota Liberec odprodala během let 1996 – 1998 velkou část svých nemovitostí a pozemků. Z finančních prostředků získaných těmito prodeji byly hrazeny především dlouhodobé závazky vůči bankovním institucím.

Trendová analýza výkazu zisků a ztrát nám pomáhá vysledovat faktory (pozitivní i negativní) ovlivňující průběh vývoje hospodářského výsledku, jehož klesajícího trendu jsme si mohli povšimnout již při analýze rozvahy. Postupný pokles hospodářského výsledku za účetní období, který je v roce 1998 odstrašující, je způsoben poklesem dílčích hospodářských výsledků: provozního a za běžné období, ke kterým se v roce 1998 přidává také pokles mimořádného hospodářského výsledku. Jediný hospodářský výsledek z finančních operací má díky poklesu nákladových úroků tendenci rostoucí, avšak z peněžního hlediska jde pouze o malé částky.

Mezi příznivé faktory můžeme zařadit růst tržeb, obchodní marže a přidané hodnoty. Z nákladových položek je potom příznivý pokles ostatních provozních nákladů a již zmiňovaných nákladových úroků. (Pokles mimořádných nákladů je z hlediska absolutní částky zanedbatelný.) V roce 1997 došlo také k velkému zvýšení mimořádných výnosů.

Jak již napovídá vývoj hospodářského výsledku, nalézáme při analýze mnohem více negativních trendů, které jsou charakterizovány také vysokými částkami v peněžním vyjádření. Jde tedy především o růst nákladů na prodané zboží, nákladů osobních (mzdových a nákladů na sociální zabezpečení) a růst výkonové spotřeby z velkého podílu služeb, ale v roce 1998 je velký nárůst také u spotřeby materiálu a energie. V trendu výsledovky se opět negativně odráží pokles výkonů a pokles tržeb z prodeje investičního majetku. Všechny údaje jsou zachyceny v tabulce č.19.

Tabulka č.19 Horizontální rozbor výsledovky

VÝSLEDOVKA	Změna 1997/1996	peněžné	Změna 1998/1996	peněžné
I. Tržby za prodej zboží	70,1	120842	92,7	159875
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	64,16	101819	85,86	136258
+ Obchodní marže	138,2	19023	171,52	23617
II. Výkony (tržby za prodej vlastních výrobků)	-11,92	-1245	-44,39	-4637
B. Výkonová spotřeba	44,92	5158	53,28	6118
B.1. Spotřeba materiálu a energie	7,46	269	46,07	1661
B.2. Služby	62,1	4889	56,58	4457
+ Přidaná hodnota	99,11	12620	101,1	12862
C. Osobní náklady	58,88	7547	72,75	9325
C.1. Mzdové náklady	56,61	5402	70,64	6740
C.2. Odměny členům družstva	248,88	224	123,34	111
C.3. Náklady na sociální zabezpečení	60,31	1921	77,68	2474
D. Daně a poplatky	62,89	1322	2,52	53
E. Odpisy NIM a HIM	-17,95	-1169	-20,05	-1306
III. Tržby z prodeje IM a materiálu	-80,16	-44712	-71,35	-39797
F. Zůstatková cena prodaného IM a materiálu	-77,80	-22595	-54,51	-15830
G. Tvorba rezerv a časového rozlišení	-100	-1793	-100	-1793
VI. Ostatní provozní výnosy	61,54	16	453,85	118
I. Ostatní provozní náklady	-60,03	-2517	-37,99	-1593
Provozní HV	-106,54	-12871	-220,62	-26653
XIII. Výnosové úroky	-38,76	-119	-20,52	-63
N. Nákladové úroky	-47,64	-2984	-43,76	-2741
XIV. Ostatní finanční výnosy	-100	-6	-100	-6
M. Ostatní finanční náklady	40,79	237	43,37	252
HV z finančních operací	17,16	1121	37,05	2420
R. Daň z příjmů za běžnou činnost	49,06	912	75,31	1400
HV za běžnou činnost	-170,92	-12662	-346	-25633
XVI. Mimořádné výnosy	159,81	6458	-88,05	-3558
S. Mimořádné náklady	-15,55	-160	-52,77	-543
T. Daň z příjmů z mimořádné činnosti	219,66	2581	-100	-1175
Mimořádný HV	219,76	4037	-100,16	-1840
HV za účetní období	-93,29	-8625	-297,17	-27473
HV před zdaněním	-59,95	-5132	-318,28	-27248

Zdroj: vlastní

IV. II. Procentní analýza (vertikální rozbor)

Procentní analýza, jejíž postup je podrobněji rozebrán v kapitole III.II.a., zachycuje změny komponent ve vztahu k celkovým aktivům resp. pasivum v případě rozboru rozvahy, a k tržbám v případě rozboru výkazu zisků a ztrát. Tyto změny jsou zachyceny v tabulkách č.20 a č.21. V následujícím popisu této analýzy jsem se opět zaměřila na opravdu výrazné a pro náš záměr závažné okolnosti.

Tabulka č.20 Vertikální rozbor rozvahy

ROZVAHA	1996	1997	1998
Aktiva celkem	100	100	100
B. Stálá aktiva	63,77	65,29	66,34
B.I. Nehmotný investiční majetek (software)	0,12	0,09	0,06
B.II. Hmotný investiční majetek	63,65	63,35	66,27
1. Pozemky	1,29	0,71	0,32
2. Budovy, haly	56,6	56,75	60,66
3. Samostatné movité věci	4,72	4,86	4,71
6. Jiný HIM	0,1	0,11	0,13
7. Nedokončené hmotné investice	0,94	0,93	0,45
B.III. Finanční investice (ostatní investiční CP a vklady)	0,002	0,002	2,98
C. Oběžná aktiva	38,17	36,48	33,58
C.I. Zásoby	11,51	17,3	20,69
1. Materiál	1,4	1,76	1,89
5. Zboží	10,05	15,41	18,79
6. Poskytnuté zálohy na zásoby	0,06	0,14	-
C.II. Dlouhodobé pohledávky (jiné pohledávky)	0,46	0,44	0,54
C.III. Krátkodobé pohledávky	18,3	17,52	11,52
1. Pohledávky z obchodního styku	18,73	17,11	8,82
2. Pohledávky ke společníkům	1,51	0,06	0,22
3. Sociální zabezpečení	-0,28	-	-
4. Stát – daňové pohledávky	-1,72	0,24	2,3
8. Jiné pohledávky	0,06	0,11	0,18
C.IV. Finanční majetek	5,89	1,22	0,83
1. Peníze	1,57	1,19	0,78
2. Účty v bankách	4,33	0,03	0,05
D. Ostatní aktiva (náklady příštího období)	0,06	0,07	0,09
Pasiva celkem	100	100	100
A. Vlastní jmění	46,82	51,25	48,14
A.I. Základní jmění	10,2	11,08	13,42
A.III. Fondy ze zisku	43,16	47,05	56,97
2. Nedělitelný fond	42,9	46,64	56,51
3. Statutární a ostatní fondy	0,26	0,41	0,46
A.IV. HV minulých let (neuhrazená ztráta min. let)	-11,8	-7,26	-8,66
A.V. HV běžného účetního období	5,24	0,38	-13,58
B. Cizí zdroje	51,54	47,62	51,27
B.I. Rezervy (rezervy zákonné)	4,62	2,57	-
B.II. Dlouhodobé závazky (jiné dlouhodobé závazky)	21,37	14,25	11,18
B.III. Krátkodobé závazky	19,23	23,95	34,00
1. Závazky z obchodního styku	17,15	22,42	32,66
2. Závazky ke společníkům	0,28	-	-
3. Závazky k zaměstnancům	0,51	0,65	0,76
4. Závazky ze sociálního zabezpečení	-	0,39	0,47
5. Stát – daňové závazky	1,28	0,43	0,11
B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci (dlouhodobé)	6,32	6,85	6,09
C. Ostatní pasiva	1,64	1,13	0,59
C.I. Časové rozlišení (výnosy příštího období)	1,36	0,43	0,20
C.II. Dohadné účty pasivní	0,28	0,7	0,38

Zdroj: vlastní

Na straně majetku se zvyšuje podíl stálých aktiv na úkor aktiv oběžných, a to především poměr budov, který roste mezi dalším díky odprodeji pozemků (a tedy jejich poklesu). Procento oběžných aktiv se tedy výrazně snižuje, zde se promítají poklesy ve finančním majetku a v krátkodobých pohledávkách (především z obchodního styku). Na druhou stranu vzrůstá poměr zásob, ve formě zboží i materiálu.

Na straně pasiv sledujeme rostoucí poměr základního jmění a fondů ze zisku a již obvyklý pokles hospodářského výsledku běžného účetního období. Negativně působí růst podílu krátkodobých závazků (všech jednotlivých kategorií s výjimkou daňových závazků vůči státu, jež klesají).

Při rozboru výsledovky docházíme k pozitivnímu zjištění poklesu podílu všech kategorií osobních nákladů, nákladových úroků a mimořádných nákladů. Již méně potěšitelný je také pokles podílu výkonů, výnosových úroků a mimořádných výnosů. Stejně jako v předchozích rozborech zjišťujeme negativní pokles podílu hospodářského výsledku za účetní období, v němž se odráží pokles podílu provozního hospodářského výsledku a hospodářského výsledku za běžnou činnost.

Tabulka č.21 Vertikální rozbor výsledovky

VÝSLEDOVKA	1996	1997	1998
I. Tržby za prodej zboží	100	100	100
A. Náklady vynaložené na prodané zboží	92,02	88,82	88,75
+ Obchodní marže	7,98	11,18	11,25
II. Výkony (tržby za prodej vlastních výrobků)	6,06	3,14	1,75
B. Výkonová spotřeba	6,66	5,67	5,3
B.1. Spotřeba materiálu a energie	2,1	1,32	1,58
B.2. Služby	4,46	4,35	3,71
+ Přidaná hodnota	7,22	8,64	7,7
C. Osobní náklady	7,26	6,94	6,66
C.1. Mzdové náklady	5,41	5,09	4,9
C.2. Odměny členům družstva	0,05	0,11	0,06
C.3. Náklady na sociální zabezpečení	1,81	1,74	1,7
D. Daně a poplatky	1,19	1,17	0,65
E. Odpisy NIM a HIM	3,78	1,82	1,57
III. Tržby z prodeje IM a materiálu	32,34	3,77	4,81
F. Zůstatková cena prodaného IM a materiálu	16,84	2,2	3,98
IV. Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních N	-	-	1,26
G. Tvorba rezerv a časového rozlišení	1,04	-	-
VI. Ostatní provozní výnosy	0,02	0,01	0,04
I. Ostatní provozní náklady	2,43	0,57	0,78
Provozní HV	7,00	-0,27	-4,38
XIII. Výnosové úroky	0,18	0,06	0,07
N. Nákladové úroky	3,63	1,12	1,06
M. Ostatní finanční náklady	0,34	0,28	0,25
HV z finančních operací	-3,39	-1,84	-1,24
R. Daň z příjmů za běžnou činnost	-1,08	-0,32	-0,14
HV za běžnou činnost	4,3	-1,79	-5,48
XVI. Mimořádné výnosy	2,34	3,58	0,15
S. Mimořádné náklady	0,6	0,3	0,15
T. Daň z příjmů z mimořádné činnosti	0,68	1,28	-
Mimořádný HV	1,06	2,00	-
HV za účetní období	5,36	0,21	-5,48
HV před zdaněním	4,96	1,17	-5,62

Zdroj: vlastní

IV. III. Analýza poměrových ukazatelů

Analýza poměrových ukazatelů je prováděna podle vztahů (2), (4) a (5) uvedených v kapitole III.III.

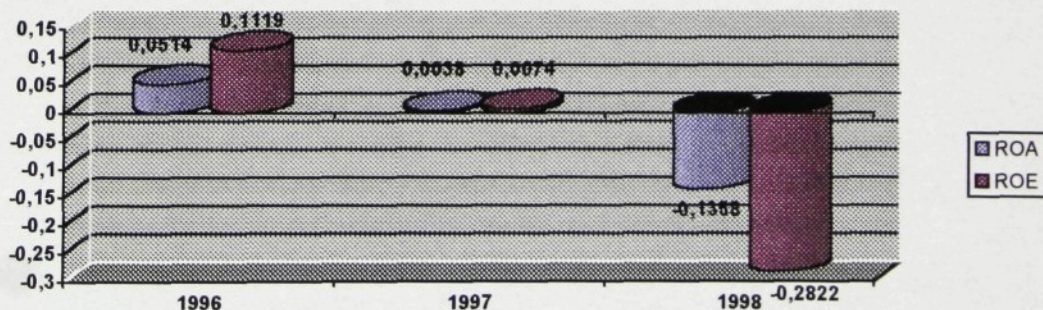
Tabulka č.22 Ukazatele rentability vloženého kapitálu v letech 1996 - 1998

RENTABILITA VLOŽENÉHO KAPITÁLU	Roky		
	1996	1997	1998
Rentabilita úhrnných vložených prostředků (ROA)	0,0514 (5,14%)	0,0038 (0,38%)	-0,1358 (-13,58%)
Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)	0,1119 (11,19%)	0,0074 (0,74%)	-0,2822 (-28,22%)
Rentabilita dlouhodobě vloženého kapitálu (ROCE)	0,0989 (9,89%)	0,022 (2,2%)	-0,1836 (-18,36%)

Zdroj: vlastní

Z předcházející tabulky č.22 je zřejmá snižující se rentabilita všech vložených prostředků, rentabilita dlouhodobě vložených prostředků i rentabilita vlastního kapitálu. Vycházíme-li z úvahy, že hodnota ROE by měla pokrývat obvyklou výnosovou míru s připočtením rizikové premie, nachází se podnik v situaci, kdy je naprosto nepřitažlivý pro investory. To potvrzuje také klesající trend ukazatele ROCE, který vyjadřuje schopnost firmy odměnit investory případně přilákat nové, což je v našem případě takřka nemožné. Hodnoty ukazatelů rentability jsou v roce 1998 již dokonce záporné, což svědčí o krizové situaci podniku. Celá situace je znázorněna na grafu č.5.

Graf č.5 Rentabilita vložených prostředků



Zdroj: vlastní

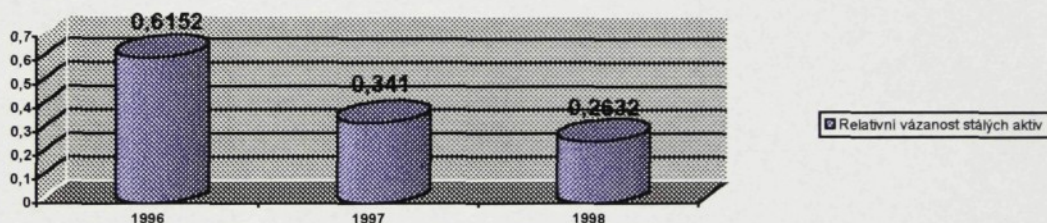
Tabulka č.23 Ukazatelé aktivity v letech 1996 - 1998

AKTIVITA	Roky		
	1996	1997	1998
Relativní vázanost stálých aktiv	0,6152 (61,52%)	0,3410 (34,10%)	0,2632 (26,32%)
Doba obratu zásob	40,5345	29,2292	30,1660
Doba obratu pohledávek	65,9614	33,5581	12,7799

Zdroj: vlastní

U ukazatelů aktivity (znázorněných na grafech č.6 a č.7, jejichž hodnoty jsou vypočteny podle vztahů (8), (9) a (10) v tabulce č.23, již nejsme schopni sledovat tak jednoznačný trend. Relativní vázanost stálých aktiv postupně klesá, což můžeme posuzovat jako příznivou skutečnost, flexibilita podniku se zvyšuje.

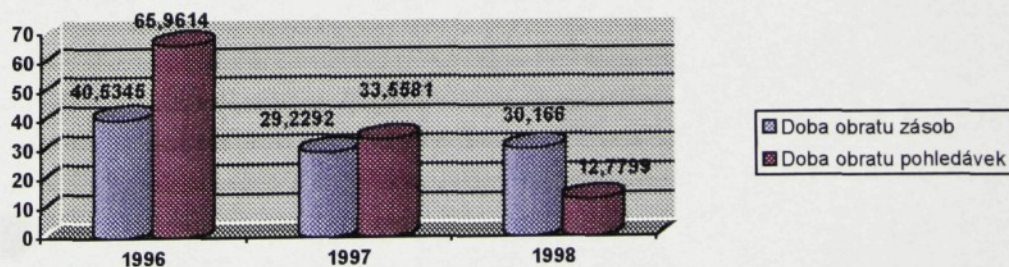
Graf č.6 Relativní vázanost stálých aktiv



Zdroj: vlastní

Doba obratu zásob se oproti roku 1996 snížila přibližně o 10 dní (nárůst mezi roky 1997 a 1998 je zanedbatelný), přesto je hodnota tohoto ukazatele neuspokojivá, protože znamená vázanost kapitálu v zásobách na příliš dlouhou dobu. Jednoznačně příznivý vývoj nastal u doby obratu pohledávek, jejichž průměrná doba splatnosti se velmi výrazně snížila.

Graf č.7 Ukazatelé aktivity



Zdroj: vlastní

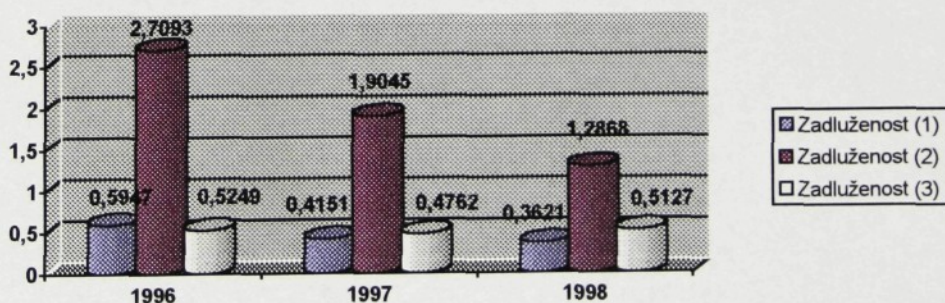
Tabulka č.24 Ukazatele zadluženosti v letech 1996 - 1998

ZADLUŽENOST A FINANČNÍ STRUKTURA	Roky		
	1996	1997	1998
Zadluženost (1)	0,5947 (59,47%)	0,4151 (41,51%)	0,3621 (36,21%)
Zadluženost (2)	2,7093 (270,93%)	1,9045 (190,45%)	1,2868 (128,68%)
Zadluženost (3)	0,5249 (52,49%)	0,4762 (47,62%)	0,5127 (51,27%)
Podíl vlastních zdrojů na celkových aktivech	0,4590 (45,90%)	0,5125 (51,25%)	0,4814 (48,14%)
Úrokové krytí	2,3666	2,0453	-4,3047

Zdroj: vlastní

Podíl vlastních a cizích zdrojů patří mezi problematické oblasti finančního rozhodování. Tradičně je uplatňována zásada, že vlastní kapitál by měl být vyšší než cizí, protože ten je nutné postupně splatit. Nízký poměr vlastního jmění k cizímu je považován za určitou finanční slabost podniku a ohrožení jeho stability vzhledem k spoléhání se na cizí kapitál. Z tabulky č.24 i z grafu č.8, je zřejmý klesající trend hodnot zadluženosti, vypočtených podle vztahů (12), (13) a (14). Tato skutečnost by mohla být příznivá, pokud by se stále nejednalo o příliš vysokou zadluženost, kterou zajisté nelze považovat za přiměřenou. Např. hodnota ukazatele věřitelského rizika (zadluženost (3)) je poměrně vysoká, což je v našem případě, kdy je výnosnost celkového vloženého kapitálu do podniku velmi špatná a rozhodně nižší, než je úrok placený věřitelům, velmi negativní skutečnost.

Graf č.8 Ukazatele zadluženosti

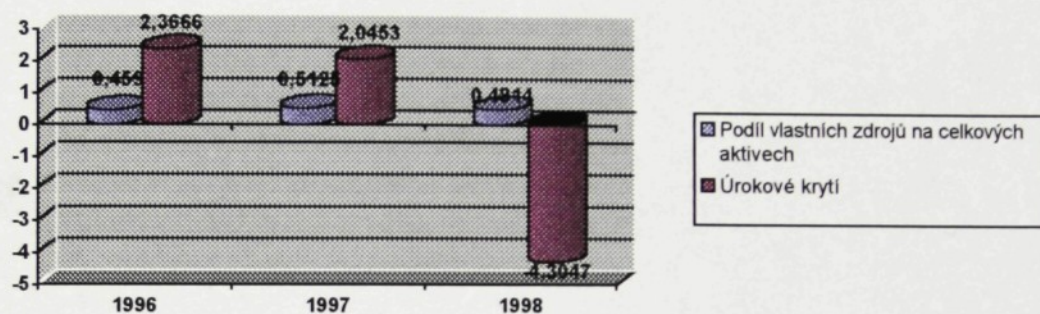


Zdroj: vlastní

Graf č. 9 zachycuje snižující se úrokové krytí, tzn. schopnost platit úroky ze zisku, podle vztahu (15). V roce 1998 již tento ukazatel, který udává kolikrát celkový efekt

reprodukce převyšuje úrokové platby, dospěl k záporné hodnotě. Proporce, v níž jsou aktiva podniku financována penězi družstevníků, výpočet podle vztahu (16), má proměnlivou tendenci.

Graf č.9 Ukazatelé finanční struktury



Zdroj: vlastní

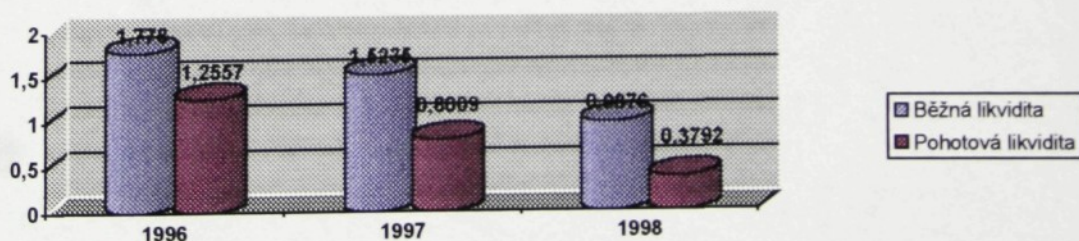
Tabulka č.25 Ukazatelé likvidity v letech 1996 - 1998

LIKVIDITA	Roky		
	1996	1997	1998
Běžná likvidita	1,7978	1,5235	0,9876
Pohotová likvidita	1,2557	0,8009	0,3792

Zdroj: vlastní

Schopnost podniku hradit své závazky je jednou ze základních podmínek jeho existence, proto zřejmý trend poklesu běžné i pohotové likvidity, zachycený v tabulce č.25 podle vztahů (17) a (19), je opět negativním příznakem situace družstva. V roce 1998 již podnik nebyl schopen hradit své krátkodobé dluhy pouze oběžnými aktivy a jestliže pomineme hodnotu zásob, nebylo možné krýt tyto závazky pomocí oběžných aktiv již od roku 1997.

Graf č.10: Ukazatelé likvidity



Zdroj: vlastní

V. OBCHODNÍ ANALÝZA

V.I. SWOT ANALÝZA

Obchodní analýzu SD Jednoty Liberec jsem vzhledem k charakteru dostupných informací provedla na základě SWOT analýzy, která je jednou z metod používaných k prezentaci analytických poznatků. Název je odvozen z anglických výrazů Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti) a Threats (hrozby).

Principem metody je charakteristika silných a slabých stránek podniku a jeho možných příležitostí a ohrožení. Část O-T se zabývá rozbořem vnějších činitelů, které představují příležitosti a ohrožení dalšího rozvoje podniku. Přínosem O-T analýzy je možnost rozlišit atraktivní příležitosti, které mohou napomoci zvýšení konkurenceschopnosti podniku. Současně také nutí k zamyšlení nad problémy, kterým bude muset družstvo čelit ve více či méně vzdálené budoucnosti. Obdobně analýza S-W se zabývá rozbořem vnitřních činitelů, které představují silné a slabé stránky podniku. Po posouzení těchto čtyř faktorů je možné si udělat představu o dalších možnostech rozvoje družstva a o podmínkách pro tento rozvoj.

V.I.a. Silné stránky

Tradice družstevnictví

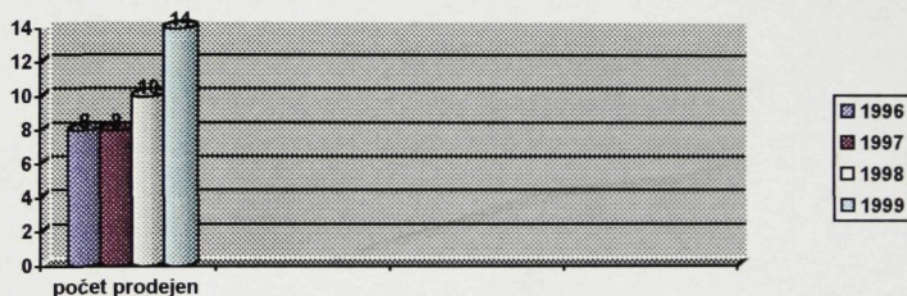
Jak již bylo popsáno v první kapitole, družstevnictví má velmi dlouhou tradici ve světě i v Čechách. Prodejny spotřebních družstev patřily neodmyslitelně do nabídky zboží všeho druhu. Síla družstevních řetězců byla za doby komunismu oslabována a přesunována do malých měst a vesnic, kde také můžeme sledovat velké povědomí o prodejnách Jednota. SD jednota Liberec by mohla využít své tradice a dobrého jména a působit na spotřebitele, jako jejich dlouhodobý partner procházející všemi etapami života republiky.

Prodejní síť rozprostřená v malých obcích

Z rozproštění jednotlivých družstevních prodejen liberecké Jednoty je výrazný trend provozoven v malých městech či vesnicích. Vzhledem ke stále se rozšiřující konkurenci v Liberci a Jablonci, je právě průnik do těchto sídelních jednotek šancí, jak se nadále rozvíjet.

Na grafu č.11 je zachycen vývoj počtu provozoven od roku 1996 do současnosti. Je možné říci, že ke zvýšení počtu provozoven došlo především v průběhu roku 1999, v námi sledovaných letech byly v roce 1998 otevřeny 2 nové prodejny.

Graf č.11 Vývoj počtu prodejen



Zdroj: vlastní

V.I.b. Slabé stránky

Vysoká zadluženost

Při finanční analýze byla zjištěna velká míra zadluženosti. V našem případě nelze hovořit o strategii podniku při práci s cizím kapitálem, ale o negativní situaci způsobenou zčásti velkými ztrátami při reformaci, ale především financováním rozsáhlé investice (budování velkoobchodu v Ostašově). SD Jednota se snaží dodržovat splátkové kalendáře, které bylo přesto nutné počátkem roku přepracovat a více přiblížit reálným možnostem družstva. Právě vysoká míra zadluženosti působí jako brzda v případě jakýchkoliv investic.

Nízká rentabilita

Rentabilita vloženého kapitálu dosáhla v roce 1998 dokonce záporných hodnot. Tento ukazatel, sloužící jako informace pro investory, vypovídá o schopnosti podniku zhodnotit investovaný kapitál. Je zřejmé, že dosahované hodnoty rentability v SD Jednota Liberec, rozhodně nepřesvědčí potencionální investory o výhodnosti jejich investice.

Nízká pracovní produktivita

Pracovní produktivita na pracovníka vzhledem k obratu má stále klesající tendenci. Z tohoto důvodu přešlo družstvo ve většině prodejen k novému způsobu odměňování. Z původního odměňování smíšenou podílovou mzdou na pouze mzdou podílovou. Efekt této změny na produktivitu práce se zatím neměl čas projevit.

Marketing

Marketingové aktivity SD Jednota Liberec jsou, pomineme-li akce Coop Centra, takřka nulové. V dnešní době neustálého růstu konkurence je např. připomínací funkce marketingových nástrojů nutností alespoň pro udržení firmy v povědomí zákazníků. Zanedbání komunikace se zákazníkem může vyústit v postupnou ztrátu jejich zájmu a rozhodně nepřispívá k získání zákazníků nových. Je ovšem pochopitelné, že liberecké družstvo při nedostatku finančních prostředků, na tuto oblast vynakládá minimální investice.

Malé investice do rozvoje sítě

Vývoj investic v letech 1996 – 1998 byl vzhledem k výše popisovaným faktorům minimální.

1996: Družstvo investovalo do vytvoření vozového parku velkoobchodu a pořízení strojů a zařízení zejména chladírenské a mrazírenské technologie.

1997: Pro maloobchodní jednotky bylo pořízeno další chladicí a mrazicí zařízení, bylo provedeno technické zhodnocení velkoobchodu v podobě rekonstrukce terasy, vstupu do provozu Cash & Carry, modernizace kotelny a přestavba denní místnosti pro pracovníky skladu.

1998: Vzhledem k nutnosti družstva, urychleně se vypořádat s úvěrovým zatížením, byly investice družstva omezeny na minimum. Vysoké náklady byly vynaloženy na otevření prodejny v Liberci, ve Vratislavicích a na technické zhodnocení haly v Liberci, která byla poté prodána.

V.I.c. Příležitosti

Rozvoj sítě prodejen na malých městech a vesnicích

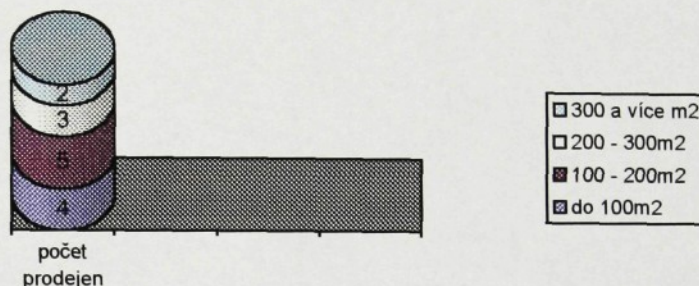
Podle výsledků studie Shopping Monitor 98, realizované v rámci společného projektu firem GfK Praha a Incoma Praha, došlo v roce 1998 k dalšímu prohloubení trendů nákupního chování obyvatelstva nastolených již v minulých letech.

Nejvyšší počet tuzemských domácností stále ještě nakupuje potraviny v malých samoobsluhách, jejich podíl však – spolu s růstem počtu supermarketů a hypermarketů – trvale klesá. Zatímco v roce 1991 v malých samoobsluhách nakupovalo 59% domácností, v roce 1997 klesl jejich počet na 52% a v roce 1998 se dále snížil na 44%. Malé samoobsluhy preferují nadále především obyvatelé menších měst a obcí, kde spolu s pultovými prodejny často představují jedinou možnost nákupu.[7]

Obchodní jednotky provozované SD Jednota Liberec jsou na grafu č.12 zachyceny v závislosti na rozsahu jejich prodejní plochy. Většina prodejen má prodejní plochu do velikosti 200m², což tedy podle výše zmíněné studie u většiny odpovídá preferencím

vzhledem k lokalizaci. Je tedy dost pravděpodobné, že pokračování v rozšiřování sítě tímto směrem by mělo být úspěšné.

Graf č.12 Počet prodejen podle rozlohy



Zdroj : vlastní

Zapojení do fungujících družstevních řetězců

Na území Čech a Moravy funguje několik družstevních řetězců (viz kapitola I.I.d), členství v těchto řetězcích přináší družstvům výhody ve formě cenových výhod a snížení nákladů na propagaci, která je řízena centrálně. SD Jednota Liberec zapojila zatím dvě prodejny do řetězce Tuti a na základě dosažených výsledků se bude nadále rozhodovat o zapojení dalších prodejen.

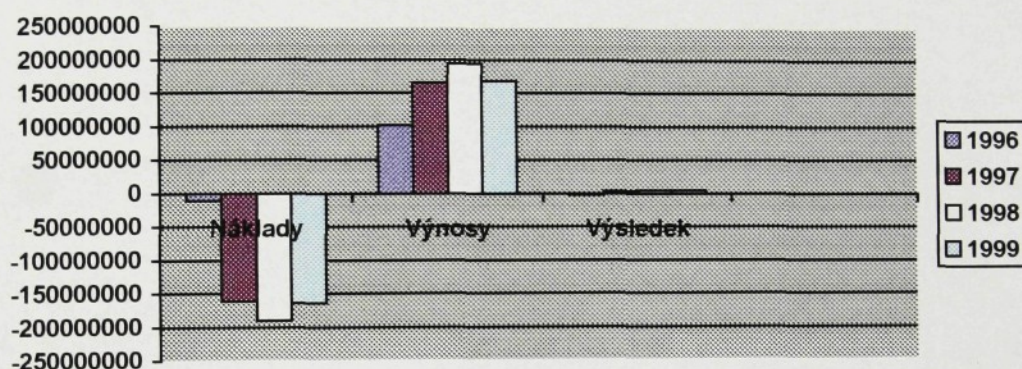
Integrace velkoobchodu

Představenstvo SČMSD schválilo koncepci racionalizace velkoobchodů. Podle ní a na základech logistiky jsou všechna aktivně působící spotřební družstva rozdělena do 27 integrovaných zásobovacích rajonů.[8] SD Jednota Liberec provozuje velkoobchodní činnost a proto v rámci této integrace je možné v budoucnu kalkulovat s narůstajícím využitím velkoobchodní činnosti družstvy z okolních regionů.

Následující graf zachycuje náklady a výnosy velkoobchodu v jednotlivých letech. Z vývoje zisků je zřejmé, že činnost velkoobchodu je neuspokojivá, což může být

zapříčiněno také nevýhodnou polohou na okraji města a tudíž mimo povědomí případných odběratelů.

Graf č. 13 Činnost velkoobchodu



Zdroj: interní materiály

V.I.d. Hrozby

Vyloučení z COOP Centra

Závazky SD Jednota Liberec vůči COOP Centru jsou v průměrné výši 14 mil. Kč. Splátkový kalendář těchto závazků není libereckým družstvem dodržován, čímž dochází k porušování členských povinností a nabízí se varianta vyloučení družstva. Toto vyloučení by s sebou přineslo růst provozních nákladů a tím i další ztížení situace.

Rozsáhlá konkurence na Liberecku

SD Jednota Liberec se nachází ve velmi konkurenčním prostředí, které je tvořeno především zahraničními řetězci, což ovlivňuje vývoj tržeb především v prodejnách umístěných v Liberci. V druhé polovině roku 1999 ke stávajícím konkurenčním prodejnám (Penny, Billa, Julius Meinl, Tesco, Delvita) přibyl hypermarket Hypernova a supermarket Kaufland. Dále je připravována výstavba hypermarketů společností Globus a Carefour, v prvním pololetí roku 2001, a společnost Billa chystá otevření další prodejny.

Tímto dojde k dalšímu snížení zisků maloobchodních prodejen.

Z tabulky č. 26 lze vysledovat proměnlivý vývoj zisku v jednotlivých prodejnách. Lze konstatovat, že většina prodejen je ziskových, ztráty posledních čtyř prodejen jsou způsobeny jejich uváděním do provozu v posledním čtvrtletí roku 1999. Prodej v liberecké kantýně je zatížen minimální prodejní marží (jako výhoda pro zaměstnance), což vede k zachyceným ztrátám.

Tabulka č.26 Zisk jednotlivých prodejních jednotek (v tis. Kč)

prodejna	1996	1997	1998	1999
Rozstání	+21 221	+197 324	+59 972	+239 041
LBC – kantýna	- 197 246	- 122 981	- 114 639	-22 947
LBC- Majakovského	+16 899	+247 825	- 80 568	+88 562
Jablonec	+471 154	+1 375 390	+869 120	+710 354
LBC – Aloisina výšina	+113 603	+299 608	-97 765	+5036
LBC – Jizerská	+808 050	+723 026	+907 233	+798 392
LBC – Mařanova	- 126 687	+1 321 299	+537 344	+698 452
LBC – Horská	- 161 101	+358 024	+283 168	+193 495
LBC – Zámecký vrch	-	-	- 121 465	+416 782
LBC – Česká	-	-	- 652 168	+1 020 869
LBC – Mírové nám.	-	-	-	- 251 614
LBC – Švermova	-	-	- 53 043	- 160 083
Hejnice	-	-	-	- 372 835
Český Dub	-	-	-	- 305 417

Zdroj: interní materiály

VI. SHRNUÍ POZNATKŮ Z ANALÝZ

Z provedené finanční i obchodní analýzy je zřejmá tíživá situace SD Jednota Liberec. Během sledovaných let bylo družstvo nuceno snížit svůj majetek, a to především formou odprodeje pozemků a budov. Výnosy z těchto prodejů však nebyly využity k investicím do rozvoje činnosti, ale s jejich pomocí byla snižována míra zadluženosti, která patří mezi nejzávažnější problémy hospodaření družstva.

Vzrůstající zadluženost se projevuje především zvyšováním krátkodobých závazků z obchodního styku. Je sice pravda, že určitý stupeň zadluženosti je pro firmu užitečný, avšak přináší s sebou riziko v podobě zatížení splácením úroků. SD Jednota

Liberec se i tímto dostala do nepříznivé finanční situace, z níž vede cesta přes další půjčky, jejichž získání je v podmínkách finanční nestability obtížné.

Klesající zisk se velmi negativně odráží na ukazatelích rentability, které se v současnosti pohybují dokonce v záporných hodnotách. Z čehož vyplývá, že žádný rozumně uvažující subjekt nepřistoupí k vložení svých volných finančních prostředků tam, kde by mu nepřinášely ani minimální výnos.

Dalším výrazným rysem vývoje posledních let je nárůst zásob ve formě zboží. Je zřejmé, že maloobchodní prodej s sebou nese určitou nutnost vázání kapitálu v této formě, ale přesto by snížení doby obratu zásob s sebou jistě přineslo úspory v provozních nákladech.

Naopak pozitivní je snížení pohledávek a také snižující se tendence v době obratu pohledávek. Uvědomíme-li si, že pohledávky jsou vlastně prodejem na obchodní úvěr, který je poměrně nákladný, protože firma přichází o úroky a navíc podstupuje riziko, že dlužník nezaplatí. Potom je pro firmu nezbytné, aby pečlivě tuto oblast sledovala a tím eliminovala případné ztráty ve formě nedobytných pohledávek.

Jedním z důvodů snižujících se výnosů je vysoce rozvinuté konkurenční prostředí na Liberecku. SD Jednota není schopné konkurovat rozsáhlým řetězcům s velkým finančním zázemím při poskytování rozličných výhod zákazníkům. Zapojením do COOP Centra dosáhlo sice družstvo zlevnění nakupovaného zboží od svých dodavatelů, ale stále nemohou soutěžit s těmito obchodními magnáty, kteří se přímo předhánějí v přilákání zákazníků.

VII. ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit obchodní a finanční pozici SD Jednota Liberec a pokusit se nalézt případná východiska. Největším problémem a překážkou další úspěšné činnosti je, podle mého názoru, vysoká zadluženost družstva. Dokud nesplatí družstvo své závazky, nemůže věnovat dostatek finančních prostředků na investice do rozvoje stávající prodejné sítě, či do jejího rozšiřování. Ani, v dnešní době již nutné, marketingové aktivity není možné budovat bez příslušného finančního zázemí.

SD Jednota Liberec stále vlastní nemovitosti, které nejsou využívány, v případě jejich prodeje nebo pronájmu, by družstvo získalo další prostředky ke splacení dluhů. Dalším řešením je možné spojení s některým z okolních družstev (Mnichovo Hradiště, Nový Bor, případně Ústí nad Labem), jenž by se podílelo na činnosti družstva. Tímto by samozřejmě došlo ke ztrátě samostatnosti, ale také ke snížení mzdových nákladů díky redukci počtu zaměstnanců ve správě. Také by tím mohlo dojít k lepšímu využití činnosti velkoobchodu.

Snížení zadluženosti by také bylo možné dosáhnout vstupem SČMSD do družstva, v podstatě výměnou části dosavadních závazků (kolem 12 mil. Kč) za majoritní podíl v družstvu. Tímto by ale vznikla družstvu povinnost podřizovat se integračním snahám, které jsou v poslední době na jednotlivá samostatná družstva vyvíjeny.

V případě, že si SD Jednota hodlá zachovat svoji samostatnost, je nutné zaměřit se na jednotlivé náklady a hledat v nich možné úspory pro zvýšení zisku.

Seznam použité odborné literatury:

- [1] Mařík, M.: Finanční analýza a plánování v obchodních podnicích
VŠE, Praha 1994

- [2] Kovanicová, D., Kovanic, P.: Poklady skryté v účetnictví
Polygon, Praha 1997

- [3] Kolektiv autorů: Vývoj družstevnictví na území ČSFR
Svépomoc, Praha 1992

- [4] Burstiner, I.: Basic Retailing
Richard D. Irwin, Inc. USA 1994

- [5] Valach, J. a kol.: Finanční řízení podniku
Ekopress, Praha 1997

- [6] Synek, M. a kol.: Ekonomika a řízení obchodu
VŠE, Praha 1995

- [7] Moderní obchod 2/99
Znáte českého spotřebitele?, GfK Praha – Incoma, Praha/ek, str. 16 - 17
Moderní obchod 3/99
Roční bilance spotřebních družstev, str. 16
Moderní obchod 4/99, str.14

- [8] Obchodník 1/98
Spotřební družstva v expanzi, příloha

Příloha č.1 Přehled tržeb z prodejů nemovitostí (v tis. Kč)

Popis nemovitosti	Prodejní cena
Rok 1996	
Liliová 118 – správní budova	25 000
Černousy 81	694
Pozemek p.č. 1753/2	2
Doubí 25	294
Karlovy 21	400
Lázně Libverda 94	1 100
Višňová 59	200
Ostašov 91	500
Raspenava 492	1 594
Hlavice 64	744
Pertoltice 190	320
Krásný Les 267	500
Radimovice 69	798
Oldřichov 281	1 694
Bílý Potok 190	1 200
Český Dub 50/III	1 000
Krásná Studánka 33	1 350
Raspenava 664	550
Stráž nad Nisou, Myslbekova 400	3 300
Machnín 108	1 500
St. Harcov, Svobody 774	3 000
Všelibice	1 000
Vesec 45	300
Chrastava 29, Střelecký vrch	1 250
Jablonec nad Nisou, Nádražní 42	3 700
Hodkovice nad Mohelkou 561	3 000
Pilínkov	1 850
Rok 1997	
Andělka 9	380
Bulovka 318	800
Kunratice 168	800
Hejnice 333	1 300
Višňová 180	900
Mníšek u Liberce 335	1 100
Rok 1998	
Dlouhý Most	2 000
Žibřidice pozemek	7
Svijanský Újezd	800
Liberec, Dlouhomostecká 108	3 000
Vesecká hala	9 700
Frýdlant v. Č. pozemek	20

Tržby za rok 1996: 56 840 tis.Kč.

Tržby za rok 1997: 5 280 tis.Kč

Tržby za rok 1998: 12 977 tis.Kč

Tržby celkem: 75 097 tis. Kč

Příloha č.2 Souhrnné výsledky ratingu a ukazatelů aktivity k 31.12.1999

Ukazatel	Měrná jednotka	prům. hodnota ukazatele za SD celkem	SD Liberec hodnota ukazatele	pořadí 1 až 65
Celkové umístění v ratingu	-	-	-	46
- celková zadluženost	%	52,74	54,22	43
- bankovní zadluženost	%	17,65	13,87	19
- rentabilita aktiv	%	-0,03	-4,34	54
- rentabilita vlastního jmění	%	-0,45	-9,53	54
- celková likvidita	body	0,74	0,93	23
- úrokové krytí	body	0,99	-2,18	59
- doba splatnosti dluhů	roky	12	-54	57
- finanční pozice SD	body	2,36	2,81	25
Míra zadluženosti	%	118,66	119,21	40
Pohotová likvidita	body	0,09	0,04	55
Běžná likvidita	body	0,3	0,42	18
Doba obratu zásob	dny	30	28	34
Doba splatnosti pohledávek	dny	15	21	50
Doba splatnosti závazků	dny	54	56	44
Družstvo se řadí do skupiny č.4 – SD ohrožená				